

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

DENİZLİ MERKEZ İLÇELERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI İLE İLGİLİ BİLGİ DURUMLARI VE
İSTİSMARI BİLDİRMEYE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ

UZMANLIK TEZİ
DR. KERİM BALTACI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZGÜR SEVİNÇ

DENİZLİ-2023

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

DENİZLİ MERKEZ İLÇELERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI İLE İLGİLİ BİLGİ DURUMLARI VE
İSTİSMARI BİLDİRMEYE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ

UZMANLIK TEZİ
DR. KERİM BALTACI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZGÜR SEVİNÇ

DENİZLİ-2023

TEŞEKKÜR

Pamukkale Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'ndaki eğitimim boyunca bilgi birikimi ve tecrübeleri ile eğitimime katkı sağlayan, fikirleri ile beni aydınlatan ve yol gösteren, tezimin her aşamasında desteğini benden esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım sayın Doç. Dr. Özgür SEVİNÇ'e,

Uzmanlık eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile bana sağladıkları katkılarından dolayı kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet ERGİN'e,

Uzmanlık eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile bana sağladıkları katkılarından dolayı kıymetli hocam Doç. Dr. Nurhan MEYDAN ACIMIŞ'a,

Uzmanlık eğitimim boyunca bilgi birikimi ve tecrübeleri ile eğitimime katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Utku UZUN'a

Asistanlık sürecimde beraber çalışmış olduğum, birçok sıkıntı, stres ve sevinci paylaştığım başta Uzm. Dr. Nevzat Atalay ÇELİKYÜREK, Uzm. Dr. Bilge Betül KILIÇ, Uzm. Dr. Ceren OĞUZ olmak üzere tüm asistan arkadaşlarıma,

Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, her zaman yanımda olup

Desteklerini esirgemeyen, annem Cemile ve babam Mustafa BALTACI'ya

Her türlü sıkıntıya benimle göğüs geren, hiçbir fedakârlığı esirgemeyen, sevgisini ve desteğini her an yanımda hissettiğim, varlığı ile bana güç katan hayat arkadaşım Ayşe SEYDAOĞULLARI BALTACI'ya,

Saygı ve şükranlarımı sunarım...

Dr. Kerim BALTACI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEŞEKKÜR.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR DİZİNİ.....	IV
TABLolar DİZİNİ.....	V
ÖZET.....	VII
İNGİLİZCE ÖZET.....	IX
GİRİŞ.....	1
GENEL BİLGİLER.....	4
ÇOCUK.....	4
İSTİSMAR.....	4
ÇOCUK İSTİSMARI.....	4
Fiziksel İstismar.....	4
Duygusal İstismar.....	5
İhmal	5
Cinsel İstismar	6
Cinsel İstismar İçin Risk Faktörleri.....	9
Cinsel İstismarın Sonuçları.....	10
Çocuk Cinsel İstismarının Önlenmesi.....	12
ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ HUKUKİ BOYUTU.....	16
ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ BELİRLENMESİNDE OKULUN VE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ.....	18
GEREÇ VE YÖNTEM.....	21
ARAŞTIRMA TİPİ.....	21
ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI.....	21
ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	21
ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	21
Örneklem Büyüklüğü.....	21
Örnekleme Yöntemi.....	22
ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ.....	39
Araştırmanın Bağımlı Değişkeni.....	39
Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri.....	39

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	40
Anket.....	40
Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyleri.....	40
Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik	
Tutumları.....	41
Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirme Davranışları.....	41
İSTATİSTİKSEL ANALİZLER.....	41
ARAŞTIRMANIN İZİNLERİ.....	42
BULGULAR.....	44
TARTIŞMA.....	69
ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI.....	78
ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ.....	78
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKLAR.....	82
EK 1.....	92
EK 2.....	96
EK 3.....	97

KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

NCCAN: National Center on Child Abuse and Neglect /Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund / Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

TNSA: Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

CYBE: Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar

TSSB: Travma sonrası stres bozukluğu

ABD: Amerika Birleşik Devleti

ÇİM: Çocuk İzlem Merkezi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Denizli Merkez İlçelerindeki Okulların Öğretmen Sayısı ve Ulaşılması Hedeflenen Kişi Sayısının Dağılımı.....	23
Tablo 2. Denizli Merkez İlçelerindeki Devlet Okullarındaki Her Bir Eğitim Kademesindeki Öğretmen Sayısı ve Ulaşılması Hedeflenen Kişi Sayısının Dağılımı.....	23
Tablo 3. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Anaokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi.....	24
Tablo 4. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet İlkokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi.....	26
Tablo 5. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Ortaokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi.....	31
Tablo 6. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Liselerindeki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi.....	35
Tablo 7. Seçilen Özel Okulların adları.....	39
Tablo 8. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	44
Tablo 9. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumu ile ilgili Özellikleri.....	46
Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar.....	48
Tablo 11. Katılımcıların “Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeğinden” Aldıkları Puanları.....	51
Tablo 12. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Bilgi Düzeyleri.....	52
Tablo 13. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumlarına Göre Bilgi Düzeyleri.....	54
Tablo 14. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları.....	56
Tablo 15. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumlarına Göre Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları.....	58
Tablo 16. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumu.....	60

Tablo 17. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma Durumlarına Göre Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumları.....	62
Tablo 18. Katılımcıların Tutum Puanı ile Yaş, Çocuk Sayısı, Meslekteki Çalışma Yılı, Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı ve Bilgi Puanı Arasındaki Korelasyon Karşılaştırması.....	63
Tablo 19. Katılımcıların Bilgi Puanı ile Yaş, Çocuk Sayısı, Meslekteki Çalışma Yılı, Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı ve Tutum Puanı Arasındaki Korelasyon Karşılaştırması.....	64
Tablo 20. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyleri ile İlişkili Etmenler.....	65
Tablo 21. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları ile İlişkili Etmenler.....	66
Tablo 22. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumu ile İlişkili Etmenler.....	67

ÖZET

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi durumları ve istismarı bildirmeye yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesi

Dr. Kerim BALTACI

Cinsel istismar “çocuğun tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş onamını veremediği, gelişimsel olarak hazır olmadığı, yasaları ve sosyal tabuları ihlal eden cinsel davranışlara maruz kalması” olarak tanımlanmaktadır. Okullar, çocukların ve ailelerin yaşamlarında merkezi bir rol almaktadır. Bu nedenle, okullarda çalışan öğretmenlerin kilit rolü bulunmaktadır. Bu çalışma, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyleri, davranışları ve çocuk cinsel istismarını bildirimine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Denizli ilinin Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerindeki okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak 60 soruluk anket formu uygulanmıştır. Tutum için 13 maddelik “Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler, sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ortanca, çeyrekler arası fark ile verilmiş; ölçümsel değişkenlerin karşılaştırılması Mann Whitney U veya Kruskal Wallis Testleri, kategorik değişkenler için Ki kare testi uygulanmıştır. Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi durumları ve bildirim yapma durumlarını etkileyen faktörleri belirlemek için lojistik regresyon analizi, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek içinse lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Öğretmenlerin %16,9'u daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaşmış olup; %64,4'ü bir öğrencinin uğradığı cinsel istismarı bildirmiştir. Bilgi düzeyi için yapılan regresyon analizine göre; kadın öğretmenlerin, rehber öğretmenlerinin ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenlerin, bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Tutum için yapılan regresyon analizine göre; çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları puanı mezuniyet sonrası eğitim alanlarda ve çocuk cinsel istismar bildirim zorunluluğunu bilenlerde yüksek bulunmuştur. Bildirim yapma durumu için yapılan regresyon analizine göre; kadınlarda, çocuğu olmayan/ 1 ya da 2 çocuğu olanlarda, meslekte 11-20 yıldır çalışanlarda ve karşılaştıkları çocuk cinsel istismarı olgusuna yeterli müdahalede bulunduklarını düşünenlerde daha yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak bu araştırmada kadın olmak, rehberlik öğretmeni olmak ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünmek çocuk cinsel

istismarı bilgi düzeyini arttıran faktörler olarak bulunmuştur. Çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarında hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin ve çocuk cinsel istismarı bildiriminin zorunlu olduğunu bilenlerin olumlu tutum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bildirim yapma durumunda ise kadınların, daha düşük sayıda çocuk sahibi olanların, meslekte 11-20 yıldır çalışanların ve karşılaştıkları çocuk cinsel istismarı olgularına yeterli müdahalede bulunduklarını düşünenlerin daha fazla bildirim yaptıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Çocuk cinsel istismarı, öğretmen, çocuk

SUMMARY

Kerim BALTACI, MD

Investigation of teachers' knowledge about child sexual abuse and their attitudes and behaviors towards reporting abuse

Sexual abuse is defined as "exposure to sexual behaviors that the child cannot fully comprehend, cannot give informed consent, is not developmentally ready for, and violates laws and social taboos". Schools play a central role in the lives of children and families. Therefore, teachers working in schools have a key role. This study aimed to examine teachers' level of knowledge about child sexual abuse, their behaviors and their attitudes towards reporting child sexual abuse. The population of the study consists of teachers working in schools in Pamukkale and Merkezefendi districts of Denizli province. A 60-question questionnaire was used as a data collection tool. The 13-item "Teachers' Attitudes Toward Reporting Child Sexual Abuse Scale" was used for attitude. Descriptive statistics were given with number, percentage, mean, standard deviation, median, difference between quartiles; Mann Whitney U or Kruskal Wallis Tests were applied for comparisons of measurable variables and Chi-square test was applied for categorical variables. Logistic regression analysis was used to determine the factors affecting teachers' knowledge and reporting of child sexual abuse, and linear regression analysis was used to determine the factors affecting teachers' attitudes towards reporting child sexual abuse. 16.9% of the teachers had previously encountered child sexual abuse, and 64.4% reported the sexual abuse of a student. According to the regression analysis for knowledge level, it was found that the knowledge level of female teachers, counselors and those who thought that their knowledge of child sexual abuse was adequate was higher. According to the regression analysis for attitude, the attitudes towards reporting child sexual abuse score was higher in those who received post-graduate education and those who knew the obligation to report child sexual abuse. According to the regression analysis for reporting status, it was found to be higher in females, those who did not have children/ had 1 or 2 children, those who had been working in the profession for 11-20 years, and those who thought that they intervened adequately in the case of child sexual abuse they encountered. As a result, in this study, being a woman, being a guidance counselor and thinking that the level of knowledge about child sexual abuse is sufficient were found to be factors that increased the level of knowledge about child sexual abuse. In their attitudes towards reporting child sexual abuse, the positive attitudes of teachers

who received in-service training and those who knew that reporting child sexual abuse was mandatory were found to be higher. In the case of reporting, it was observed that women, those who had a lower number of children, those who had been working in the profession for 11-20 years and those who thought that they intervened adequately in cases of child sexual abuse were more likely to report.

Keywords: Sexual Abuse of Child, Teacher, child

GİRİŞ

Çocuk istismarı Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından; “sorumluluk, güven veya güç ilişkisi bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine veya onuruna fiili veya potansiyel zararlar sonuçlanan her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkâr muamele veya ticari veya diğ r s m r ler olarak” tanımlanmaktadır (1). DSÖ, ocuk istismarını fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve ihmal olarak dört temel grupta incelemektedir (2).

Cinsel istismar DSÖ (2017) tarafından, “ocuğ n tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş onamını veremediği, gelişimsel olarak hazır olmadığı, yasaları ve sosyal tabuları ihlal eden cinsel davranışlara maruz kalması” olarak tanımlanmaktadır (3). DSÖ’n n yaptığı araştırma verilerine göre her 5 kadından biri ve her 13 erkekten biri çocukken cinsel istismara uğramıştır. Ayrıca 20 yaşın altındaki 120 milyon kız çocuğu ve genç kadın zorla cinsel ilişkiye maruz kalmıştır. ocuk cinsel istismarının %91’inin ocuğ n veya ocuğ n ailesinin tanıdığı biri tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir (4). Bir çalışmada %5 ila %18 arasında değişen ocuk cinsel istismar vakaları rapor edilmektedir (5). Türkiye’de yapılan bir çalışmada, çocuklardan şahit oldukları istismar çeşidini belirtmeleri istendiğinde, %10’u cinsel istismara şahit olduklarını bildirmiştir; ancak, bu rakamlar ne tür bir istismara maruz kaldıkları sorulduğ nda değişmiştir; %3’  cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmiştir (6).

ocuk cinsel istismarı ciddi olumsuz sonuçları olan küresel bir sorundur. ocuk cinsel istismarı, maruz kalan çocukların, fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerine olumsuz etkilerin yanı sıra uzun dönemde çocukta nörolojik, bilişsel ve gelişimsel problemlere de neden olmaktadır. Ayrıca toplum açısında da refah ve kalkınma düzeyini de etkilediği bir gerçektir (7). Genellikle ocuk cinsel istismarı, çocukta çeşitli yaralanmalara ve hatta ölüme neden olabilmekte; ayrıca istismar olayından sonra hayatına devam eden çocuklar çeşitli ruhsal sorunlar yaşayabilmekte, bu vakalarda uyururucu bağımlılığı ya da suça eğilim görülebilmektedir (8). ocuk cinsel istismarı, sadece bir kez gerçekleşen bir olay olmamakla birlikte tekrarı olma

ihhtimali olan, çocuğa çoğunlukla en yakını veya tanıdığı olan kişiler tarafından gerçekleştiriliyor olması ve ocuk için yaşamının ilerleyen yıllarını etkileyecek uzun dönemde etkilerinin olması nedeni ile cinsel istismarı saptamak ve saptadıktan sonra tedavi edilmesi güç olması sebebiyle ocuk için en zor travma türüdür (9).

Okullar, ocukların ve ailelerin yaşamlarında merkezi bir rol almaktadır. Bu nedenle, çocuğa yönelik cinsel istismarın tanınması ve önlenmesinde okullarda çalışan öğretmenlerin kilit rolü bulunmaktadır. Literatürde de bu durumun önemi vurgulanmaktadır (10–14). Öğretmenler, ocuklarla aileleri dışında en çok zaman geçiren profesyoneller olduğundan dolayı; ocuk cinsel istismarının çocuklarda yol açacağı fiziksel belirtiler, düşük zgven, anksiyete, depresyon, saldırganlık, kendine zarar verici davranışlar, alışılmadık ve yaşından beklenmeyen uygunsuz cinsel davranışlar ve okulda derslerindeki başarıda düşüklüğü de içeren davranışsal değişiklikleri fark etmeleri muhtemeldir. Nitekim yapılan çalışmalarda ocuk koruma hizmetleri tarafından yönlendirilen ve değerlendirilen veya araştırılan vakaların yarısından fazlasının (%56.5), eğitim personeli tarafından bildirildiği tespit edilmiştir (15,16).

Öğretmenlerin konuyla ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için ocuk cinsel istismarı konusundaki bilgi ve risk tanıma düzeylerinin yeterli olması büyük önem taşımaktadır. ocuk cinsel istismarı ile ilgili bildirim yetersizliğinin, öğretmenlerin ocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeylerinin farklılıklardan kaynaklanabileceği akla gelmektedir (17–19). Ayrıca ğretmen adaylarının bilgi düzeyleri arttıa çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarının arttığı tespit edilmiştir (20). Laraque ve arkadaşları ocuk cinsel istismarını değerlendirme, tanıma ve tedavi süreçlerinde çocuğu bir bütün olarak değerlendirmenin ve bu süreçlerde travmayı en aza indirgemenin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin, ocuk cinsel istismarı ile karşılaştıklarında üzerlerine düşen görevi yerine getirebilmelerinde gerekli bilgilere sahip olmanın yanında bu konuda tutum ve davranışları da önem kazanmaktadır (21). Bu nedenle, öğretmenlerin ocuk cinsel istismarı hakkında bilgi düzeyleri ve istismarı bildirmeye yönelik tutum ve davranışları konusunda detaylı bir araştırma yapmak oldukça önemlidir.

Bu alışma ile Denizli ili merkez ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin ocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyleri, davranışları ve ocuk cinsel istismarını bildirimine yönelik tutumlarının incelenmesi, farkındalık kazandırılması, bu konuda bilimsel veri oluşturulması, bu alandaki yerli ve yabancı çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

GENEL BİLGİLER

ÇOCUK

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocuk, “Ulusal yasalarca daha genç bir yaşta reşit sayılma hariç, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır.” şeklinde tanımlanmaktadır (22).

Ülkemizdeki 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre 18 yaşını doldurmamış kişi, ayrıca 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre de daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi çocuk olarak kabul edilir (23,24).

İSTİSMAR

Sözlük anlamına göre istismar, iyi niyeti kötüye kullanma, sömürme demektir. İstismar etmek, kişi ya da kişilerin iyi niyetini suistimal ederek yararlanmak, bir fikri kötüye kullanarak zarar vermeyi amaçlamak, karşıdakinin iradesini önemsemeden sömürmek gibi anlamları içerir. Her toplumda, her kurumda ve her koşulda gerçekleşebilir. Genellikle ahlâk kurallarına ters ve yasadışı olarak değerlendirilir (25).

ÇOCUK İSTİSMARI

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuk istismarı veya kötü muameleyi, sorumluluk, güven veya güç ilişkisi bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine veya onuruna fiili veya potansiyel zararlar sonucunda her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkâr muamele veya ticari veya diğer sömürüler olarak tanımlamaktadır (1). Son yıllarda araştırmalar çocuk istismarı konusunu sıklıkla ele almaktadır. Araştırmalarda çocuk istismarı gruplandırılarak incelenmekte olup DSÖ, çocuk istismarını fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve ihmal olarak dört temel grupta incelemektedir (2).

Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, en sık karşılaşılan ve en kolay tespit edilen istismar türüdür. Fiziksel istismara sıklıkla duygusal istismar da eşlik etmektedir. DSÖ'ye göre fiziksel istismar, çocuğun ebeveynleri ya da çocuğa bakmakla yükümlü olan kişiler ve/veya kurumlar tarafından kaza dışı eylemlerle çocuğun fiziksel açıdan zarara uğraması,

vücut dokunulmazlığının ve bedensel bütünlüğünün ihlal edilmesidir. Özetle çocuğun kaza dışı yaralanmasıdır (26). İskandinav ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde bile, şiddetli fiziksel istismarın yaygınlığı %3 ile %9 arasında değişmekte ve aile içi şiddete tanık olma sıklığı %7 ile %12,5 arasında değişmektedir (27).

Türkiye’de farklı çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, çocukların %30-54 oranında fiziksel istismara maruz kaldığı bilinmektedir. Ancak gerçek verilerin bu rakamlardan çok daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Çocuklara yönelik şiddet de eğitimdeki eşitsizliklere katkıda bulunmaktadır (28–30).

Duygusal İstismar

Çocuğa bakmakla yükümlü ve çocuk üstünde güç sahibi kişi/kişiler tarafından, çocuğun duygusal bütünlüğünün bozulması, toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara neden eylemlerde bulunulması veya çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgi, sevgi ve bakımdan yoksun bırakılması duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (26). Sıklıkla diğer istismar tipleri ile görülen ve günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan duygusal istismar, somut bulgular bırakmamaktadır. Bu nedenle tespiti zor olan istismar türlerindendir. Duygusal istismarın; yok sayma, aşırı baskı uygulama, izolasyon, zarar verme, reddetme, sözlü saldırı veya tahrik, terörize etme gibi çeşitli kategorileri vardır (31–33).

Çocuğu eleştirme, aşırı sorumluluk verme, korkutma, davranışlarını baskılama, pasifize etme, tehdit etme, dalga geçme, aşağılama, suça teşvik etme, yalnızlaştırma, küfretme, kapasitesinin üstünde beklentilerde bulunma, ihtiyaç duyduğu sevgi ve güveni vermeme, orantısız cezalar verme gibi birçok davranış bu kategorilere ait davranış modellerinden sadece birkaçıdır (34–36) .Gerçek veriler bilinmemekle birlikte, Amerika ve İngiltere’de yapılan çalışmalarda duygusal istismar yaygınlığının %10 civarlarında olduğu tahmin edilmektedir (37).

İhmal

Çocuğun beslenme, barınma, korunma, giyim, eğitim, sağlık, güvenli yaşam şartları, sosyal ve duygusal gereksinimlerinin çocuğa bakmakla yükümlü kişiler ve devlet tarafından karşılanmamasıdır. İhmal pasif iken, istismar ise aktif bir olaydır.

Her ikisi de kısa ve uzun vadede çocuğu birçok zarara uğratan sağlık sorunudur. Çocuk ihmali; Amerika, İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi gelişmiş ülkelerde dahi adli birimlerine yansıyan olguların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Her yıl Amerika'da çocuk istismarı ve ihmaline bağlı yaklaşık 2000 çocuk ölümü gerçekleştiği bildirilmektedir. Bu ölümlerin her üçünden birinin ise ihmal sonucu gerçekleştiği belirtilmektedir (26,28,31,33,38).

Cinsel İstismar

Cinsel istismar DSÖ (2017) tarafından, “çocuğun tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş onamını veremediği, gelişimsel olarak hazır olmadığı, yasaları ve sosyal tabuları ihlal eden cinsel davranışlara maruz kalması” olarak tanımlamaktadır (3). Cinsel istismar, çoğunlukla bildirilmeyen ve gizli kalan, saptanması en zor olan, kısa ve uzun dönemde çocuk ve toplum üzerinde ciddi etkileri olan bir istismar türüdür.

Çocuk cinsel istismarı ilk olarak Kempe tarafından; “bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve ergenlerin bilinçli olarak onay vermeye muktedir olmadıkları ve bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel eylemlerde taraf olmaları” olarak tanımlanmıştır (39).

Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi'nin (NCCAN) 1991'deki tanımına göre ise “Çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel uyarımı için kullanılmışsa, çocuğun cinsel istismarı olarak kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaşı farkı varsa da gerçekleştirilebilir.” (40).

Coulborn Faller cinsel istismarı yedi başlığa ayırmıştır; (41)

- Temas içermeyen istismar: istismarcının çocuğun cinsel özelliklerine yönelik olarak cinsel içerikli konuşması, cinsel organları gösterme (teşhircilik), açıkça veya gizlice çocuğu çıplakken gözlemek gibi röntgencilik eylemleridir.
- Cinsel ilişki içermeyen dokunma: istismarcının ve çocuğun giyinik veya çıplak olması farketmeksizin çocuğun cinsel organlarına dokunma, okşama ve/veya mastürbasyonu kapsar.

- Oral-genital seks: istismarcının ağız-vajina, ağız-penis ve/veya ağız-anüs yoluyla cinsel ilişki gerçekleşmesidir.
- İnterfemoral ilişki: İstismarcının penisini çocuğun bacaklarının arasına yerleştirdiği ilişki türüdür.
- Cinsel penetrasyon: Vajen ve/veya anüse parmakla, bir yabancı cisimle veya penisle penetrasyon söz konusudur.
- Cinsel sömürü: Cinsel tatminden çok, parasal kazanç için çocuk pornografisi ve fuhuş gibi yollarla çocuk istismarıdır.
- Başka istismar türleri de içeren cinsel istismar: Cinsel istismara aşağılama, fiziksel olarak kötü muamele, uyuşturucu ve alkol kullanmaya zorlama eşlik edebilir.

DSÖ verilerine göre her 5 kadından ve her 13 erkekten biri 18 yaşından önce cinsel istismara uğramıştır. 20 yaşın altındaki 120 milyon kız çocuğu ve genç kadın zorla cinsel ilişkiye maruz kalmıştır. Çocuğun cinsel istismarının %91'inin çocuğun veya çocuğun ailesinin tanıdığı biri tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir (4). Dünya çapında çocuk (18 <yaş) cinsel istismarının yaygınlığını gösteren 2013'te yapılan bir sistematik derlemede, kızların yaklaşık % 9'unun ve erkeklerin % 3'ünün zorla cinsel ilişkiye (oral, vajinal veya anal), kızların % 13'ünün ve erkeklerin % 6'sının bir tür cinsel istismara maruz kaldığını gösterilmiştir (42). Bir başka çalışmada %5 ila %18 arasında yaygınlık oranları rapor edilmektedir (5). Geriye dönük nüfus temelli araştırmalarda cinsel istismar tahminleri, kadınlarda %8 ile %43, erkeklerde ise %2-26 arasında değişmektedir (43,44).

Brezilya Ulusal Okul Temelli Ergen Sağlığı Araştırmasına dayanan bir başka kesitsel çalışma, ortaokul öğrencilerinin %4,1'inin cinsel istismara maruz kaldığını, erkeklerin %3,6'sının, kızların ise %4,5'inin cinsel istismara maruz kaldığını ortaya koymuştur (45).

Çocukların cinsel istismarı çok yaygın ve ciddi bir sorundur. Yaş, cinsiyet, sosyoekonomik sınıf ve coğrafi bölge farkı gözetmeksizin herkesi etkileyebilir. Her yaş grubundan çocuğun cinsel istismara uğrama riski bulunsun da bazı araştırmalarda bildirilen en sık yaş aralığı 8–11 yaştır. Bazı araştırmalar ise 4–9 yaş

arası çocukların cinsel istismar için daha büyük risk grubu oluşturduğunu göstermektedir (46).

Diğer bir araştırmada cinsel istismara maruz kalan çocukların yaşa göre dağılımları incelendiğinde; %30'unun 2–5, %40'ının 6–10, %30'unun 11- 17 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle olguların %70'ini küçük yaş grubu oluşturmaktadır (47).

Literatür incelendiğinde, cinsel istismara uğrama oranının kızlarda erkeklere göre 3 kat fazla olduğu görülmektedir. İstismarcıların %96'sı erkek, %80'i çocuğun tanıdığı kişilerdir. Oran olarak kızlar daha fazla istismara uğrasa da istismar erkeklerde daha geç ortaya çıkmaktadır (48,49).

Cinsel istismarın %77'si aile, %11 diğer akrabalar, %5 bakımla ilgisi olmayan kişiler, %2 ise çocuğun bakımı ile ilgilenen diğer kişiler tarafından gerçekleştiği saptanmıştır. İstismarcılar çoğunlukla erkektir ve istismarda bulunan kişilerin %85 ile %90'ı mağdurun tanıdığı erkeklerdir (50). UNICEF'in 2010 yılında Türkiye'de 7-18 yaş arası toplam 1886 çocukla yapılan çalışmasında, çocukların son bir yıl içinde maruz kaldığı cinsel istismar sıklığı %3, cinsel istismara tanıklık etme yüzdesi ise %10 bulunmuştur (6).

Kadına yönelik şiddetin farklı boyutlarını belirlemek ve nedenlerini tespit etmek amacıyla Hacettepe Üniversitesi tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen ‘‘Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’’ bulgularına göre de çalışmaya katılan kadınların %9’u çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığını belirtmişlerdir (51). Cinsel istismarın başka bir görünümü diyebileceğimiz, çocuk yaşta evliliklerde ise, ülkemizde, 2021 yılında resmi olarak kayıtlara geçen evliliklerin %2,5’i 16-17 yaş grubundadır. Bu yaş grubunda evlenenlerin %90’ı kız çocuk, %10’u ise erkek çocuktur (52). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verileri; 25-49 yaşlarındaki kadınların beşte birinin 18 yaşına kadar, %4’ünün de 15. yaş gününden önce evlendiklerini göstermektedir (53). Türkiye İstatistik Kurumu’na göre güvenlik birimlerine 2021 yılında suç mağduru olarak gelen 186 bin 14 çocuğun %13,1’inin cinsel suçlardan mağduru olduğu tespit edilmiştir (54).

Cinsel İstismar İçin Risk Faktörleri

Çocuk cinsel istismarı için çeşitli risk faktörleri belirlenmiştir (4).

Risk faktörleri bağımlı oldukları değişkene göre kategorileştirilmektedir.

- Çocuk
- Ebeveyn/Bakıcı
- İlişki
- Toplum ve toplumsal faktörler

Çocuk

Çocukların mağdur olduğunu ve cinsel istismardan asla sorumlu olmadığını vurgulamak önemlidir.

Bir çocuğun cinsel istismara yakalanma olasılığını artırabilecek bireysel risk faktörleri şunlardır:

- Dört yaşından büyük ya da ergen olmak
- Özel ihtiyaçları olan, ısrarla ağlayan veya anormal fiziksel özelliklere sahip olmak
- Zihinsel engellilik veya nörolojik bozukluk olması
- Lezbiyen, gey, biseksüel veya transseksüel olarak tanımlamak veya tanımlanmak.

Ebeveyn/bakıcı

Bir ebeveynin veya bakıcının çocuk cinsel istismar riskini artırabilecek özellikleri şunlardır:

- Çocukken kendilerinin de cinsel istismara maruz kalması
- Çocuk gelişimi konusunda farkındalık eksikliği veya gerçekçi olmayan beklentilere sahip olmak
- Düşük benlik saygısı
- Suça karışmak
- Hamilelik sırasında da dahil olmak üzere alkol veya uyuşturucuyu kötüye kullanma
- Zayıf dürtü kontrolüne sahip olmak
- Zihinsel veya nörolojik bir rahatsızlığa sahip olmak

- Maddi sıkıntılar yaşamak.

İlişki

Aileler içindeki veya yakın partnerler, arkadaşlar ve akranlar arasındaki çocuk cinsel istismar riskini artırabilecek ilişkilerin özellikleri şunlardır:

- Aile çöküşü veya diğer aile üyeleri arasındaki şiddet
- Toplulukta yalıtılmış olmak veya destek ağından yoksun olmak

Toplumsal Faktörler

- Toplumsal cinsiyet ve sosyal eşitsizlik
- Aileleri ve kurumları desteklemek için yeterli konut veya hizmet eksikliği
- Yüksek düzeyde işsizlik veya yoksulluk
- Kötü yaşam standartlarına veya sosyoekonomik eşitsizliğe veya istikrarsızlığa yol açan sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitim politikaları.
- Çocuk cinsel istismarını önlemek için yetersiz politikalar ve programlar
- Başkalarına yönelik şiddeti teşvik eden veya yücelten, bedensel cezanın kullanılmasını destekleyen, katı cinsiyet rolleri talep eden veya ebeveyn-çocuk ilişkilerinde çocuğun durumunu azaltan sosyal ve kültürel normlar
- Alkol ve uyuşturucuya kolay erişim

Cinsel İstismarın Sonuçları

Çocuklara yönelik cinsel istismar, uzun vadeli sonuçlar doğurabilmektedir.

Çocuk cinsel istismarına maruz kalmak, bir kişinin yaşamı boyunca nasıl düşündüğünü, davrandığını ve hissettiğini etkileyebilir. Bu durum kısa ve uzun vadeli fiziksel, zihinsel ve davranışsal sağlık sorunlarına yol açabilir.

Fiziksel sağlık sorunlarına örnek olarak şunlar verilebilir:

- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE)
- Fiziksel yaralanmalar
- Yaşamın ilerleyen dönemlerinde kalp hastalığı, obezite ve kanser gibi kronik rahatsızlıklar

Ruh sağlığı sonuçlarına örnek olarak şunlar verilebilir:

- Depresyon
- Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB)

Davranışsal sonuçlara örnek olarak şunlar verilebilir:

- Opioid kötüye kullanımı da dahil olmak üzere madde kullanımı/kötüye kullanımı
- Riskli cinsel davranışlar, yani birden fazla partnerle seks veya hamilelik ile sonuçlanabilecek davranışlar
- Cinsel şiddet uygulama riskinde artış
- İntihar veya intihar girişimi riskinde artış

Çocuk cinsel istismarının sağlık, sosyal ve eğitimle ilgili sonuçlarının ötesinde, hastaneye yatış maliyetleri, akıl sağlığı tedavisi, çocuk refahı ve uzun vadeli sağlık maliyetleri dahil olmak üzere ekonomik bir etkisi de vardır. 2015 yılında ABD'de çocuk cinsel istismarının toplam ömür boyu ekonomik yükünün en az 9,3 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir (55).

Cinsel İstismar Uygulayanların Özellikleri

Çocuğa karşı cinsel istismar uygulayanlar genellikle tanıdığı, evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinlerdir. Çocuk istismarcıları genelde düşük eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeye sahiptirler (56). Cinsel istismar suçunun faillerinin, bu suçu işlemelerinin birçok nedeni bulunabilmektedir. Failin, cinsel yönden yetersizliği, aile veya evlilik problemleri, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı, stres, yalnızlık, aşağılık duygusu, psikopatik özellikler ve davranışlar cinsel istismar suçunu işlemelerinde önemli etkenler olabilmektedir (57).

İstismarcıların birçoğu çocukluk çağlarında ya cinsel istismara maruz kalmış ya da aile içi şiddetin tanık ya da mağduru olmak durumunda kalmışlardır. Geçmişinde cinsel istismara maruz kalan erkeklerin, kalmayanlara göre daha fazla cinsel istismar davranışı sergiledikleri bilinmektedir. Cinsel istismar faillerin çoğunun 20-40 yaşları arasında olduğu, genelde aile bireylerinden biri olduğu veya akrabalık bağı bulunan biri olduğu iddia edilmektedir (58).

Çocuk Cinsel İstismarının Önlenmesi

Çocuklara cinsel istismarı gerçekleşmeden önlemek mümkündür ve multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Etkili önleme yaklaşımları, ebeveynleri desteklemeyi, olumlu ebeveynlik becerilerini öğretmeyi ve şiddet içeren ceza uygulamalarının önlenmesine dair yasal düzenlemeler geliştirmeyi içerir.

Çocukların ve ailelerin sürekli bakımı, cinsel istismarın tekrarlanma riskini azaltabilir ve sonuçlarını en aza indirebilir. Önleme ve bakımın etkilerini en üst düzeye çıkarmak için DSÖ, müdahalelerin dört aşamalı bir halk sağlığı yaklaşımının bir parçası olarak sunulmasını önermiştir:

- Sorunu tanımlama;
- Nedenleri ve risk faktörlerini belirlemek;
- Risk faktörlerini en aza indirmeyi amaçlayan müdahalelerin tasarlanması;
- Müdahalelerin etkinliği hakkında bilgi yaymak ve kanıtlanmış etkili müdahaleleri artırmak.

Çocuk istismarını önlemeye yönelik çalışmalarda en üst düzeyde amaç; çocuk istismarını başlamadan durdurmaaktır. Çocukları istismardan korumaya yönelik önlemler birincil, ikincil ve üçüncül önlemler başlığı altında incelenmektedir (59,60).

Birincil koruma:

Toplumsal farkındalığı arttırma yoluyla istismarı önlemeye yönelik koruma olarak tanımlanır. İstismar açısından riskli grupların belirlenmesi ve koruyucu hizmetlerin sağlanmasını hedefler. Birincil düzey çalışmalar, okullarda, risk altındaki çocukların cinsel istismar hakkında bilgilendirilerek istismara uğrama riskine karşı çocuklara bilgi ve beceri kazandırılmasını içermektedir (61). Koruma programları tüm çocuklara yönelik olarak yapılmaktadır. Tüm çocukların ve ailelerin içinde bulundukları koşullar iyileştirilebilir, ailelerin eğitimleri ve yaşam kaliteleri arttırılabilir, risklerin oluşması önlenabilirse çocuk istismarı da önlenebilecektir. Bu aşamada yapılabilecek çalışmalar arasında; hukuksal reformlar yapılması ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen hakların ulusal yasalara da alınması, kültürel ve sosyal değerlerin çocuğa yönelik şiddeti azaltacak yönde değişmesi konusunda çalışmalar yapılması, ekonomik eşitsizliklerin giderilmeye çalışılması sayılabilir (62).

Birincil önleme yöntemlerinden “Ebeveyn odaklı önleme yöntemi” çocuğun çevresindeki anne, baba, öğretmen gibi yetişkinleri destekler ve eğitir (63). “Toplum seviyesindeki önleme yöntemi” çocuk ve çevresindeki destekleyici yetişkinlerin ötesinde toplumsal seviyedeki hedeflere odaklanmakta, medya kampanyaları ile (televizyon, radyo, gazete, afiş ve ilanlar) kamu farkındalığını artırmaktadır(64). Anne-babaları çocukların cinsel istismarı ile ilgili risk faktörleri hakkında eğitmek, çocukları ile bu konularda iletişimini ve dikkatini artırarak çocuğa istismar riskini azaltmaktadır. Yine çalışmalar gösteriyor ki bu programlar, ailelerin çocuk cinsel istismarını önlemelerinin yanı sıra, çocuklarının cinsel istismarı tanımlama, karşı koyma ve açığa vurmasını da öğretmekte etkindir (65). Kamu sağlığı politikaları, çocuk istismarı ve ihmalinin gerçekleşmeden önce engellenmesini ve çocuğun sağlıklı gelişiminin desteklenmesini içermelidir. Bu da ancak birincil önleme yöntemleri ile sağlanabilir. Bunun yanında çocuk istismar ve ihmalinin etkilerini iyileştirecek yaklaşımlar da birlikte sürdürülmelidir (22).

Bunlardan bazıları;

- Hukuksal reformlar yapılması,
- Halkın bilinçlendirilmesi,
- Çocuk haklarının uygulanması,
- Toplumsal değerlerin çocuğa yönelik şiddeti azaltacak yönde değişmesi,
- Ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi,
- İstismar ile ilgili risk gruplarının belirlenmesi,
- Risk altındaki kişilere danışmanlık ve koruyucu hizmetlerin sağlanması,
- Ebeveynlere eğitimsel faaliyetler düzenlenmesi,
- Birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri çalışanları ile okul öğretmenlerinin yani çocukla ilgili birimlerin profesyonel eğitim almalarının sağlanması,

Birincil önleme yöntemleri, bireylere yönelik değil, topluluklara yöneliktir. Çocukların bilinçlenmesine yönelik eğitim çalışmaları, çocuk cinsel istismarının önlenmesi için okul kaynaklı stratejilerdir. DSÖ tarafından çocukların cinsel istismarı ve ticari cinsel sömürüsü, küresel yaygınlığı başta olmak üzere kısa ve uzun dönem fiziksel ve mental etkileri ile kamu sağlığı sorunu olarak belirtilmiştir (66).

İkincil koruma:

Çocuk cinsel istismarına yönelik erken tanı tedavi, bakım ve izlem çalışmalarından oluşmaktadır. İstismar şüphesi düşünülen durumlarda vakit kaybetmeden erken teşhis yapılabilmesi birçok önlenemez durumun önüne de geçilmesini sağlayacaktır. Erken tanı ve tedavi, istismarın olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Erken tanıya dahil olabilecek kişilerin; öğretmenler, ebeveynler, hemşireler, doktorlar ve diğer sağlık personellerinin eğitime mutlaka ağırlık verilmelidir. Herhangi bir sebeple hastaneye başvuran çocuklar cinsel istismar açısından değerlendirilmeli, şüpheli olan durumlarda çocuğun zarar görmesi engellenerek ilgili birimlere bildirilmelidir.

İkincil düzey çalışmalar toplumda cinsel istismar yönünden riskli grupların tespit edilmesi, güvenliğinin sağlanması, cinsel istismara maruz kalan çocuğun yaşadığı güçlük ve stresörlerin azaltılması, çocuğun korunması ve güçlendirilmesi için ihtiyaç duyulan yasal düzenlemeleri içermektedir (61). Cinsel istismara maruz kalan çocukların erken dönemde belirlenip, tanı, tedavi, bakım ve izlemini içerir. İstismara uğrayıp sağlık merkezine getirilen çocuğa erken tanı konulması çocuğun göreceği zararın boyutunu azaltabilmektedir. İstismar şüphesi düşünülen olguda ayrıntılı şekilde anamnez alınması, çocuk-aile ilişkisinin gözlemlenmesi, çocuğun muayenesinin ayrıntılı şekilde yapılması, olayın nasıl olduğunun öğrenilmesi erken tanı konulmasını sağlayabilir (67).İstismara maruz kalan çocukların erken tanı ve tedavisi görecekları zararın boyutunu azaltacaktır. İlk başvuruda tespit edilemeyen cinsel istismara maruz kalan çocukların %30-50'si yeniden istismara uğramakta, % 5-10'u tekrarlayan istismar sonucu hayatını kaybetmektedir (68). Sağlık çalışanlarına hizmet içi eğitimler düzenleyerek cinsel istismarın erken tanısı ve konu hakkında farkındalık sağlanmalıdır. Hastaneye getirilen çocuk, istismar göstergeleri açısından da değerlendirilmelidir. Travma çok ciddi boyutlarda olduğunda çocuk cinsel istismarı düşünülmektedir. Ayrıca kanıtların eksikliği, doğruluğu, şüpheli bilgiler, toplumsal değerler cinsel istismarın göz ardı edilmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle çocuk cinsel istismarının tanı ve tedavisinde mesleki ve yasal yükümlölükleri olan hekim ve hemşirelerin çocuk cinsel istismarının göstergelerini, bulgu ve belirtilerini doğru tespit etmeleri erken tanı açısından oldukça önemlidir (69).

Üçüncül koruma:

İstismardan sonra zararı azaltmaya, tekrarlanmasını önlemeye ve etkilerini iyileştirme ve rehabilitasyonuna yönelik çalışmaları içine almaktadır. Çocuk cinsel istismarı, toplumsal, tıbbi, hukuki ve bireysel boyutu olan çocuk ve ebeveynleri için zor bir süreç olup, bu kişilerin travmayı atlatmalarına yardımcı olunmalıdır.

Ekip çalışması da önlenebilirlik açısından çocuk istismarında koruyucudur. Cinsel istismarı önleme çalışmalarında bazı psiko-eğitim programları da tavsiye edilmektedir. Ülkemizde bu anlamda bir düzen yoktur. Bunun yanı sıra Kanada ve ABD gibi ülkeler istismarı önleme yöntemleri ve stratejileri ile «kişisel güvenlik» ve «iyi dokunuş, kötü dokunuş» uygulamalarını eğitim programlarına dahil etmiştir (59).

Üçüncül düzey çalışmalar, cinsel istismara maruz kalan çocukta ortaya çıkabilecek kısa ve uzun süreli travmanın azaltılmasına yönelik, klinik düzeyde iyileştirici ve rehabilitasyon çalışmalarını kapsamaktadır (61).Üçüncül korumada amaç, cinsel istismara mağduru çocuğun tekrarlayan istismar eylemlerine maruz kalmaması ve ölüm gibi kötü sonuçların önlenmesidir (62).Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk cinsel istismarının tespiti, ikincil zararların engellenmesi ve gerekli tedbirlerin alınabilmesi için yeni ve donanımlı merkezlere ihtiyaç duyulmuştur. Çocuk izlem merkezlerinin (ÇİM) kurulması, başbakanlık tarafından hazırlanarak 4 Ekim 2012 tarih ve 28431 sayı ile Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren genelge ile yasalaşmıştır. ÇİM’lerin kurulma amacı; “Çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkili bir şekilde müdahale edilmesi, öncelikli olarak cinsel istismara maruz kalan çocukların tekrar istismara maruz kalmasının engellenmesi amacıyla, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini sağlamak üzere; Sağlık Bakanlığına bağlı kurumlar bünyesinde ÇİM’lerin kurulmasıdır. Bu merkezlerin işleyişinin Sağlık Bakanlığınca koordine edilmesi gerekli görülmüştür.” şeklinde özetlenmiştir. ÇİM, pilot uygulama olarak ilk defa Ankara’da açılmıştır. İlgili kurumların da katılımı ile faaliyete geçmiştir. Kayseri, Samsun, Gaziantep uygulamalarından sonra Elazığ’da ÇİM kurulmuş ve Nisan 2013 tarihinde Cumhuriyet savcısı, adli tıp uzmanı, adli görüşmeci, psikolog, avukat, sosyal hizmet uzmanı ile hizmet vermeye başlamıştır. ÇİM’lerin zamanla ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (70).

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ HUKUKİ BOYUTU

Çocuk Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde “çocuk” ve “korunma ihtiyacı olan çocuk” kavramlarından, 6. maddesinde ise korunma ihtiyacı olan çocuğun bildiriminden bahsedilmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde;

“Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu ifade eder.”

Çocuk Koruma Kanunu’nun 6. maddesinde;

“Adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.” (24). Türk Ceza Kanunu’nun 103. Maddesi çocukların cinsel istismarı ve 104. Maddesi ise reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarına ilişkin ceza hükümlerini içermektedir. Ayrıca 279. Maddesinde kamu görevlisinin işlenen bir suçu bildirmemesi halinde verilecek ceza hükümleri yer almaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 103. Maddesinde (23);

“Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır.

Cinsel istismar deyiminden;

15 yaşını tamamlamamış veya tamamlamış ama fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar anlaşılır.

Cinsel istismarın vücuda organ veya sair cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz. Suçun;

- Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,
- Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,
- Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da (b) bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Cinsel istismar için başvurulmuş cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur” (23).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 104. maddesinde;

“Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur. Bu kanunda 103. Maddede cinsel istismar deyimi “on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış ve diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar” olarak açıklanmaktadır. Ancak, sarkıntılık, cinsel taciz ile ilgili tanımlarda eksiklikler olduğu gözlenmektedir. Ayrıca sarkıntılık düzeyinde olan suçlarda mağdur, velisi veya vasisinin şikâyeti gerekmektedir. Kanunda ağırlaştırıcı ceza için belirlenen yaş sınırı ise “12” olarak belirlenmiştir. Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine cezalandırılacağı da belirtilmektedir.” (23).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 279. maddesinde;
“Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” (23).

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ BELİRLENMESİNDE OKULUN VE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ

Okullar, çocukların ve ailelerin yaşamlarında merkezi bir rol almaktadır. Bu nedenle, çocuğa yönelik cinsel istismarın tanınması ve önlenmesinde okullarda çalışan öğretmenlerin kilit rolü bulunmaktadır. Literatürde de bu durumun önemi vurgulanmaktadır (10–14). Öğretmenler, çocuklarla aileleri dışında en çok zaman geçiren profesyoneller olduğundan dolayı; çocuk cinsel istismarının çocuklarda yol açacağı fiziksel ve düşük özgüven, anksiyete, depresyon, saldırganlık, kendine zarar verici davranışlar, alışılmadık ve uygunsuz cinsel davranışlar ve akademik başarıda düşüklüğü de içeren davranışsal değişiklikleri fark etmeleri muhtemeldir. Nitekim

yapılan çalışmalarda çocuk koruma hizmetleri tarafından yönlendirilen ve değerlendirilen veya araştırılan vakaların yarısından fazlasının (%56.5), eğitim personeli tarafından bildirildiği tespit edilmiştir (15,16).

Çocuklar maruz kaldığı cinsel istismar olayını öğretmenleri ile paylaşmakta oldukça çekingen davranmaktadırlar. Benzer şekilde öğretmenlerin de cinsel istismar olgularını ilgili kurumlara bildirme konusunda çekingen davrandığı bilinmektedir ancak birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de öğretmenler ve okul yöneticileri kötü muamele dahil çocuklara karşı işlenen suçları bildirmekle yükümlüdür (19). Yasal yükümlülük bulunmasına rağmen kime ve nasıl bildireceklerini bilememe, bildirim yararlı olacağına inanmama, sonuçlarından çekinme, aile içi durumlara karışmak istememe gibi gerekçelerle öğretmenlerin bildirim sayıları düşüktür (20,71). Öğretmenlerin konuyla ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için çocuk cinsel istismarı konusundaki bilgi ve risk tanıma düzeylerinin yeterli olması büyük önem taşımaktadır.

Bildirim yetersizliğinin, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilişkili tutumlarındaki farklılıklardan kaynaklanabileceği akla gelmektedir (17–19). Bir çalışmada, cinsel istismar konusunda ders almış olan katılımcıların, cinsel istismar vakası ile karşılaştıklarında bildirme zorunluluğu hakkındaki farkındalıklarının daha belirgin oluşu konuya ilişkin ders almanın önemini ortaya koymuştur (72). Ayrıca öğretmen adaylarının bilgi düzeyleri arttıkça kendilerine güvenlerinin arttığı ve çocuğa yönelik istismarı bildirmeye yönelik negatif tutumlarının azaldığı tespit edilmiştir (20).–Farklı çalışmalardan elde edilen veriler ışığında, eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının lisans süreçlerinde konuyla ilgili yeterli bilgi ve donanım sağlayacak bir eğitim almalarının önemi aşikârdır (18). Örneğin okul psikolojik danışmanlarının çocuk istismarıyla çalışma yeterliliklerine ilişkin 30 psikolojik danışman ile gerçekleştirilen nitel bir araştırmanın sonuçlarına göre; okul psikolojik danışmanlarının, istismar konusundaki teorik bilgilerinin ve mesleki yeterliliğinin sınırlı düzeyde olduğu, istismar konusunda alınan eğitimlerin nitelik ve nicelik bakımından yetersiz kalabildiği, istismar konusundaki önleyici rehberlik çalışmalarının beklenen düzeyde olmadığı, istismar sürecinin nasıl yönetileceği ve

danışanla nasıl çalışılması gerektiği konularında da ciddi biçimde bilgi eksikliği bulunduğu belirlenmiştir (73).

GEREÇ ve YÖNTEM

ARAŞTIRMANIN TİPİ:

Bu araştırma kesitsel tipte bir araştırmadır.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırmanın veri toplama işlemi, Ahmet Hanife Paralı Anaokulu , Yenişehir Anaokulu, Ressam İbrahim Çallı İlkokulu, Atatürk İlkokulu, Denizli Ticaret Odası Ahi Sinan İlkokulu, Üçler İlkokulu, Pamukkale Ortaokulu, Nevzat Erten Ortaokulu, Dr. Necdet Durmuş Ortaokulu, Toki Ortaokulu, Hacı Hasan Kömürcüoğlu Ortaokulu, Turgay Mersin Ortaokulu, Denizli Lisesi, Anafartalar Anadolu Lisesi, Servergazi Borsa İstanbul Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi, Servergazi Anadolu İmam Hatip Lisesi, Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi, Hilmi Özcan Anadolu Lisesi, Özel Bahçeşehir Koleji, Özel Elit Grup Koleji, Özel PEV Okulları Ve ODTÜ Geliştirme Vakfı okullarında gerçekleşmiştir.

Araştırma, Denizli ilinin Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerine bağlı okullarda, Aralık 2022- Mayıs 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ:

Denizli merkez ilçeleri olan Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Denizli'de Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkezefendi ve Pamukkale ilçesinde toplam 368 okul bulunmaktadır. Bu okullardan 250 tanesi devlet okulu, 118 tanesi özel okuldur. Devlet okullarında toplam öğretmen sayısı 8074 iken, özel okullardaki toplam öğretmen sayısı 1780'dir (toplam öğretmen sayısı 9854).

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Örneklem Büyüklüğü:

Evreni temsil edecek örneklem büyüklüğü hesaplaması için Gpower 3.1 programı kullanılmıştır. Hesaplama yapılırken d:0,26, güç:0,80 ve desen etkisi 1 alınmış olup, örneklem büyüklüğü 442 bulunmuştur (74).

Örnekleme yöntemi

İlk olarak devlet okullarında ve özel okullarda çalışan öğretmen sayısına göre ağırlıklandırılarak devlet okullarından 362, özel okullardan 80 öğretmene ulaşılması hedeflenmiştir. Her okul bir küme olarak kabul edilmiş olup her kümede ortalama en az 20 kişinin çalıştığı varsayılmıştır.

Devlet okulların her birinin öğretmen sayıları farklı olduğundan seçilme olasılığının bu büyüklükle orantılı olarak artmasını sağlayan Büyüklüğe Orantılı Olasılıklı Küme (Probability Proportional to Size-PPS) örnekleme yöntemini uygulamak için rastgele sayılar üretilerek “Rastlantısal Başlangıç” (Random Start) sayısı seçilmiştir. Devlet anaokullarının rastlantısal başlangıç sayısı 110, devlet ilkokulları için 1422, devlet ortaokulları için 632 ve devlet liseleri için 144 olarak belirlenmiştir.

Evren büyüklüğünün küme sayısına bölünmesiyle örneklem aralığı (sampling interval) hesaplanmıştır. Devlet anaokulları için örneklem aralığı: $448/2=224$, devlet ilkokulları için $2118/4=529,5$, devlet ortaokulları için $2744/6=457,3$ ve devlet liseleri için $2764/6=460,6$ olarak hesaplanmıştır.

Devlet okullarının her birinin öğretmen sayılarının kümülatif değerlerinin bulunduğu listeye göre kümenin alınacağı okul ismi belirlenmiştir (Tablo 3,4,5 ve 6).

Devlet okulları için 18 okul seçilmesi gerektiği bulunmuştur. Seçilecek 18 okul ise Büyüklüğe Orantılı Olasılıklı Küme (Probability Proportional to Size-PPS) örnekleme yöntemiyle her bir eğitim kademesi ağırlıklandırılarak anaokullarından 2 okul, ilkokullardan 4 okul, ortaokullardan 6 okul ve liselerden 6 okul seçilmiştir.

Son aşamada ise öğretmenler, okul ana sayfasındaki “kadromuz” adlı sekmeden basit rastgele olarak belirlenmiştir.

Özel okullardaki çalışan öğretmenlerin sayısı okul bazında belirlenemediği için büyüklüğe orantılı olasılıklı küme örnekleme yöntemi kullanılamamıştır. 4 özel okul seçiminde basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 1. Denizli Merkez İlçelerindeki Okulların Öğretmen Sayısı ve Ulaşılması Hedeflenen Kişi Sayısının Dağılımı

	Evren	Örneklem
Devlet Okulları	8074	362
Özel Okullar	1780	80
Toplam	9854	442

Tablo 2. Denizli Merkez İlçelerindeki Devlet Okullarındaki Her Bir Eğitim Kademesindeki Öğretmen Sayısı ve Ulaşılması Hedeflenen Kişi Sayısının Dağılımı*

	Evren	Örneklem
Anaokulları	448	20
İlkokullar	2118	95
Ortaokullar	2744	123
Liseler	2764	124
Toplam	8074	362

*Evren ile örneklem arasında istatistiksel olarak fark yoktur ($p=0,999$).

Tablo 3. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Anaokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi

	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Kümülatif	Seçilen Okul
1	Ülker Yörükoğlu Bilim Ve Sanat Merkezi Anaokulu	1	1	
2	Ertuğrul Gazi Anaokulu	2	3	
3	Okul Yaptırma Ve Yaşatma Derneği Anaokulu	3	6	
4	Naile-Mehmet Ali Uyanık Anaokulu	4	10	
5	Akköy Anaokulu	4	14	
6	Pamukkale Anaokulu	4	18	
7	Aynur-Feza Başer Anaokulu	5	23	
8	Şükriye Demireren Anaokulu	6	29	
9	Azime-Orhan Galip Demir Anaokulu	7	36	
10	Merkezeğendi Belediyesi Sümer-Sevindik Anaokulu	7	43	
11	Merkezeğendi Belediyesi Yeni Mahalle Anaokulu	7	50	
12	Toki Anaokulu	8	58	
13	Veli Çetinkaya Anaokulu	8	66	
14	23 Nisan Mehmet-Eşe Akman Anaokulu	9	75	
15	Nail Özkardeş Anaokulu	9	84	
16	Nedime Kabaklıoğlu Anaokulu	10	94	

17	Sevgi Bayraktar Anaokulu	11	105	
18	Ahmet-Hanife Paralı Anaokulu	12	117	*
19	Hasan-Veli Üğür Anaokulu	13	130	
20	Bereketli Anaokulu	15	145	
21	Rukiye Urhan Anaokulu	15	160	
22	Hacı Semiha Kulaklı Anaokulu	15	175	
23	Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu	16	191	
24	Ahmet Çalışkan Anaokulu	16	207	
25	Ayşe-Yusuf Erdemir Anaokulu	17	224	
26	Berna Dalaman Anaokulu	17	241	
27	Perihan Kıbrıslıoğlu Anaokulu	18	259	
28	Büyükşehir Belediyesi Hayme Hatun Anaokulu	19	278	
29	Saime Aslan Anaokulu	19	297	
30	Zübeyde Hanım Anaokulu	20	317	
31	Yenişehir Anaokulu	22	339	*
32	Fahri Akçakoca Anaokulu	22	361	
33	Şenay Öztürk Anaokulu	23	384	
34	Hüseyin Erikoğlu Anaokulu	25	409	
35	Oktay Mersin Özel Eğitim Anaokulu	39	448	
	Toplam (35 okul)	448		

Tablo 4. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet İlkokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi

	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Kümülatif	Seçilen Okul
1	Gölemezli İlkokulu	1	1	
2	Altındere İlkokulu	3	4	
3	Yeşilyayla Nimet Ve İhsan Gün İlkokulu	3	7	
4	Akdere Hüseyin Ali Bayram İlkokulu	3	10	
5	Şahinler İlkokulu	3	13	
6	Zehra-Suna Manasır İlkokulu	4	17	
7	Belenardıç Şehit Bekir Ertürk İlkokulu	6	23	
8	Develi İlkokulu	6	29	
9	Kocadere Vali Mehmet Özgün İlkokulu	6	35	
10	Seren Bayraktar İlkokulu	6	41	
11	Tevfik Fikret Kaya İlkokulu	6	47	
12	Eğitim Kurumları Yaptırma Ve Yaşatma Derneği Denizli Görme Engelliler İlkokulu	8	55	
13	Hacı Şakir-Meliha- Nilüfer Öz İlkokulu	8	63	
14	Güzelpınar Yavuzlar	8	71	

	Balıkçılık A.Ş. Hacı Ömer Yavuz İlkokulu			
15	Hasan Başkan İlkokulu	8	79	
16	Karakova İlkokulu	8	87	
17	Şefika-Hasan Ateş İlkokulu	8	95	
18	Çamlık Özel Eğitim İlkokulu	9	104	
19	Hacıyüplü İlkokulu	9	113	
20	Yeşilköy İşitme Engelliler İlkokulu	9	122	
21	Gözler İlkokulu	9	131	
22	Karahayıt İlkokulu	9	140	
23	Yeniköy İlkokulu	9	149	
24	Uzunpınar İlkokulu	10	159	
25	Aşağışamlı İlkokulu	11	170	
26	Şehit Mustafa Uyğun İlkokulu	11	181	
27	İsmail Uslu İlkokulu	12	193	
28	Akköy Merkez İlkokulu	12	205	
29	Ekrem Başer İlkokulu	13	218	
30	Tekkeköy Şehit Vedat Avcı İlkokulu	13	231	
31	Mustafa Kulaklı İlkokulu	15	246	
32	Gazi İlkokulu	16	262	
33	Karahasanlı İlkokulu	16	278	

34	Güzelköy Mehmet Tunç İlkokulu	17	295	
35	Şehit Mehmet Ali Doğan İlkokulu	18	313	
36	Musa-Hatice Çelikkol İlkokulu	20	333	
37	İrılanlı Şehit Piyade Onbaşı Bayram Güzel İlkokulu	20	353	
38	Ressam İbrahim Çallı İlkokulu	20	373	*
39	İstiklal Fitnat- Ahmet Engin İlkokulu	21	394	
40	Mehmet Atmaca İlkokulu	21	415	
41	Sadettin Kıbrıslıoğlu İlkokulu	21	436	
42	Ahmet Gökşin İlkokulu	22	458	
43	Ahmet Nuri Özsoy İlkokulu	23	481	
44	Emine-Ahmet Sami Uslu İlkokulu	23	504	
45	Hacı Leman Oto İlkokulu	23	527	
46	Pınarkent İlkokulu	23	550	
47	Milli Eğitim Koruma Derneği İlkokulu	26	576	
48	Dr.Bekir Sıddık Müftüler İlkokulu	27	603	
49	Cafer Sadık Abalıoğlu İlkokulu	27	630	
50	Dentaş İlkokulu	29	659	

51	Amiroğlu İlkokulu	30	689	
52	Toki- Şehit Armağan Akman İlkokulu	31	720	
53	Zaferiye Abaloğlu İlkokulu	32	752	
54	Musa Kazım Manasır İlkokulu	33	785	
55	Pakize Ve Suzan Özkardeş İlkokulu	34	819	
56	Vakıfbank İlkokulu	34	853	
57	Deliktaş İlkokulu	35	888	
58	Denizli Ticaret Odası Ahi Sinan İlkokulu	35	923	*
59	Yardım Sevenler Derneği İlkokulu	35	958	
60	Arif Yalınkaya İlkokulu	36	994	
61	Adil Demireren Mustafa Mussoğlu İlkokulu	36	1030	
62	Fatih İlkokulu	37	1067	
63	1200 Evler İlkokulu	37	1104	
64	Reşat Vural İlkokulu	38	1142	
65	Hacı İbrahim Demireren Cumhuriyet İlkokulu	38	1180	
66	Okul Yaptırma Ve Yaşatma Derneği İlkokulu	38	1218	
67	Osman Aydın İlkokulu	39	1257	
68	Saadet Erikoğlu İlkokulu	39	1296	

69	Hacı Ahmet Paralı İlkokulu	41	1337	
70	İncilipınar İlkokulu	41	1378	
71	Osman Özgür İlkokulu	42	1420	
72	Atatürk İlkokulu	44	1464	*
73	Hüsamettin Kulaklı İlkokulu	46	1510	
74	Necip Fazıl Kısakürek İlkokulu	47	1557	
75	Müftü Ahmet Hulusi İlkokulu	51	1608	
76	Şehit Burak Erten İlkokulu	56	1664	
77	Merkez Efendi İlkokulu	57	1721	
78	Denizli Ticaret Borsası İlkokulu	57	1778	
79	Katip Çelebi İlkokulu	61	1839	
80	19 Mayıs İlkokulu	66	1905	
81	Üçler İlkokulu	67	1972	*
82	Doğan Demircioğlu Emsan İlkokulu	72	2044	
83	Vali Recep Yazıcıoğlu İlkokulu	74	2118	
	Toplam (83 okul)	2118		

Tablo 5. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Ortaokullarındaki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi

	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Kümülatif	Seçilen Okul
1	Hasan Başkan Ortaokulu	6	6	
2	Gölemezli Ortaokulu	7	13	
3	Karakova Ortaokulu	7	20	
4	Akdere Hüseyin Ali Bayram Ortaokulu	8	28	
5	Akköy İmam Hatip Ortaokulu	8	36	
6	Kocadere Vali Mehmet Özgün Ortaokulu	8	44	
7	Yeniköy Ortaokulu	8	52	
8	Hacıyüplü Ortaokulu	9	61	
9	Zehra Suna Manasır Ortaokulu	9	70	
10	Güzelpınar Yavuzlar Balıkcılık A.Ş.Hacı Ömer Yavuz Ortaokulu	9	79	
11	Karahayıt Ortaokulu	9	88	
12	Aşağışamlı Ortaokulu	10	98	
13	Cankurtaran Ortaokulu	10	108	
14	Develi Ortaokulu	10	118	
15	Tevfik Fikret Kaya Ortaokulu	11	129	

16	Yeşilköy İşitme Engelliler Ortaokulu	13	142	
17	Uzunpınar Ortaokulu	13	155	
18	Ayşe-Mürüvvet Başer İmam Hatip Ortaokulu	14	169	
19	Pamukkale Ortaokulu	14	183	*
20	Mustafa Kulaklı Ortaokulu	15	198	
21	Güzelköy Mehmet Tunç Ortaokulu	15	213	
22	Tekkeköy Ortaokulu	15	228	
23	Çamlık Özel Eğitim Ortaokulu	17	245	
24	Ekrem Başer Ortaokulu	18	263	
25	İrdoğanlı Şehit Piyade Onbaşı Bayram Güzel Ortaokulu	18	281	
26	75.Yıl Cumhuriyet Ortaokulu	18	299	
27	Eğitim Kurumları Yaptırma Ve Yaşatma Derneği Denizli Görme Engelliler Ortaokulu	22	321	
28	Gültepe İmam Hatip Ortaokulu	23	344	
29	Gözler Ortaokulu	23	367	
30	Pınarkent Ortaokulu	23	390	
31	Musa-Hatice Çelikkol Ortaokulu	24	414	
32	Adalet Ortaokulu	25	439	

33	Karahasanlı Ortaokulu	25	464	
34	Ali Baysal Ortaokulu	27	491	
35	Akhan Şehit Doğan Acar Ortaokulu	27	518	
36	Ahmet Nuri Erikoğlu Ortaokulu	30	548	
37	Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	31	579	
38	Şehitler Ortaokulu	31	610	
39	Dr. Necdet Durmuş Ortaokulu	34	644	*
40	Ressam İbrahim Çallı Ortaokulu	36	680	
41	Ahmet Nuri Özsoy Ortaokulu	37	717	
42	Nermin-Osman Akça Ortaokulu	37	754	
43	Sevindik Şehit Hasan Eser Ortaokulu	37	791	
44	Havva-Süleyman Yağlıca Ortaokulu	38	829	
45	Hacı İbrahim Cin Ortaokulu	38	867	
46	Bereketli İmam Hatip Ortaokulu	39	906	
47	Hacı Halil Bektaş Ortaokulu	40	946	
48	Mükerrem- Mehmet Eke Ortaokulu	40	986	
49	Hacı Serpil Kabaklıoğlu Ortaokulu	40	1026	
50	Hulusi Kulaklı Ortaokulu	40	1066	

51	Nevzat Erten Ortaokulu	41	1107	*
52	Karaman Ortaokulu	42	1149	
53	Şemikler Ortaokulu	42	1191	
54	Münevver-Nafiz Dirlik Anafartalar Ortaokulu	42	1233	
55	Zahide Kaynak Dinçer Ortaokulu	42	1275	
56	Raşit Özkardeş Ortaokulu	43	1318	
57	Esentepe Ortaokulu	44	1362	
58	Namık Kemal Ortaokulu	45	1407	
59	Kezban-Ali Çınar İmam Hatip Ortaokulu	45	1452	
60	Lütfi Ege Ortaokulu	45	1497	
61	100.Yıl Mehmetçik Ortaokulu	45	1542	
62	TOKİ Ortaokulu	50	1592	*
63	Zehra-Nihat Morahioğlu Ortaokulu	51	1643	
64	Esat Sivri Ortaokulu	52	1695	
65	Üçler Ortaokulu	54	1749	
66	İncilipınar Şehit Burhan Acar İmam Hatip Ortaokulu	54	1803	
67	Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği Ortaokulu	60	1863	
68	Zeytinköy Hayırseverler Ortaokulu	61	1924	

69	Hürriyet Ortaokulu	63	1987	
70	Hacı Hasan Ali Kömürcüoğlu Ortaokulu	64	2051	*
71	Hayırseverler Ortaokulu	66	2117	
72	Abaloğlu Yem Sanayi Ortaokulu	70	2187	
73	Sıdika Çalışkan Ortaokulu	72	2259	
74	Merkez Ortaokulu	87	2346	
75	Atatürk Ortaokulu	88	2434	
76	Turgay Mersin Ortaokulu	95	2529	*
77	Servergazi İmam Hatip Ortaokulu	105	2634	
78	Sevil Kaynak Ortaokulu	110	2744	
	Toplam (78 okul)	2744		

Tablo 6. Denizli İli Merkez İlçelerindeki Devlet Liselerindeki Kümülatif Öğretmenlerin Sayısı ve Kümelerin Belirlenmesi

	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Kümülatif	Seçilen Okul
1	Pamukkale Belediyesi Muhammet Serter Anadolu İmam Hatip Lisesi	10	10	
2	Servergazi Anadolu Lisesi	13	23	
3	Hatipzade Veli Başer Anadolu İmam Hatip Lisesi	14	37	

4	Kayhan 75. Yıl Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	18	55	
5	Uzunpınar 70. Yıl Anadolu Lisesi	20	75	
6	Akköy Anadolu Lisesi	21	96	
7	Denizli İbrahim Cengiz Özel Eğitim Meslek Lisesi	22	118	
8	İriganlı Şehit Süleyman Acar Anadolu Lisesi	23	141	
9	Servergazi Anadolu İmam Hatip Lisesi	27	168	*
10	Merkezefendi Belediyesi Anadolu İmam Hatip Lisesi	28	196	
11	Hacı Yılmaz Emine Urhan Anadolu İmam Hatip Lisesi	30	226	
12	Gültepe Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	33	259	
13	Pamukkale Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	34	293	
14	Yunus Emre Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	35	328	
15	Durmuş Ali Çoban Anadolu Lisesi	36	364	
16	Denizli Anadolu İmam Hatip Lisesi	38	402	
17	Erbakır Fen Lisesi	38	440	
18	Güngör Aslan Anadolu Lisesi	42	482	
19	Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi	42	524	
20	İbrahim Cinkaya Sosyal Bilimler Lisesi	42	566	

21	Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi	42	608	*
22	Osman Aydınlı Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	43	651	
23	Naile-Mehmet Ali Uyanık Anadolu Lisesi	44	695	
24	Hasan Tekin Ada Anadolu Lisesi	44	739	
25	Barbaros Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	45	784	
26	Yaşar Kımıl Fen Lisesi	45	829	
27	Lütfi Ege Anadolu Lisesi	46	875	
28	Mustafa Kaynak Anadolu Lisesi	46	921	
29	Sema- Abdurrahman Karamanlıoğlu Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	46	967	
30	Aydem Fen Lisesi	47	1014	
31	Anafartalar Anadolu Lisesi	51	1065	*
32	İş Adamları Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	54	1119	
33	Türk Eğitim Vakfı Anadolu Lisesi	56	1175	
34	Kazım Kaynak Anadolu Lisesi	57	1232	
35	Nevzat Karalp Anadolu Lisesi	58	1290	
36	Cedide Abaloğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi	59	1349	
37	Yaşar-Saniye Gemici Anadolu Lisesi	60	1409	

38	Anafartalar Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	60	1469	
39	Hilmi Özcan Anadolu Lisesi	61	1530	*
40	Cumhuriyet Anadolu Lisesi	62	1592	
41	Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi	63	1655	
42	Bağbaşı Anadolu İmam Hatip Lisesi	64	1719	
43	Nalân Kaynak Anadolu Lisesi	72	1791	
44	Filiz Abaloğlu Anadolu Lisesi	73	1864	
45	Oya-Ender Abaloğlu Anadolu Lisesi	75	1939	
46	Servergazi Borsa İstanbul Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	76	2015	*
47	Pınar-Baha Abaloğlu Anadolu Lisesi	78	2093	
48	15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi	80	2173	
49	Necla-Ergun Abaloğlu Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	86	2259	
50	Gülây Kaynak Sarıkaya Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	91	2350	
51	Denizli Lisesi	98	2448	*
52	Atatürk Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	99	2547	
53	Albayrak Borsa İstanbul Mesleki	100	2647	

	Ve Teknik Anadolu Lisesi			
54	Orhan Abaloğlu Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	117	2764	
	TOPLAM (54 OKUL)	2764		

Tablo 7. Seçilen Özel Okulların adları

	Özel Okulları Adı
1	Özel Denizli Bahçeşehir Koleji
2	Özel Denizli ODTÜ Geliştirme Vakfı Okulları
3	Özel PEV Okulları
4	Özel Elit Grup Koleji

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

Öğretmen olmak

18 yaşından büyük olmak

ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ

Bağımlı Değişkenler

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri, çocuk cinsel istismarı bildirimini ile ilgili davranışları ve çocuk cinsel istismarını bildirimine yönelik tutumları araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

Bağımsız Değişkenler

Öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, çocuk sahibi olma durumu ve sayısı, çalıştığı okul kademesi, meslekte görev yaptığı yıl, branş, öğrenim süresince çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, okuldaki öğrencilerin

sosyoekonomik durumları, mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaşma durumu, karşılaşılan çocuk cinsel istismarı olgusuna yeterli müdahalede bulunduğunu düşünme durumu, çocuk cinsel istismar bildirimini yaptığı yer, çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi algısı durumu ve çocuk cinsel istismarı bildiriminin zorunluluğu bilme durumu araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN VERİLERİNİN TOPLANMASI

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı anket formudur.

Anket Formunun Oluşturulması

Araştırmaya katılan kişilere, literatür taranarak oluşturulmuş 60 soruluk anket formu uygulanmıştır (EK 1). Anketler okullara gidilerek yüz yüze uygulanmıştır. Anket formunda sosyodemografik özellikleri 5 soru, mesleki özellikleri 3 soru, mezuniyet öncesinde ve sonrasında çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alma durumları 2 soru, çalışılan okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durumları 1 soru, daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaşma durumu ve müdahale algısı 2 soru, çocuk cinsel istismarının bildiriminin yapıldığı kurumlar 1 soru, çocuk cinsel istismarıyla ilgili bilgi algısı ve bildirim zorunluluğunu bilme durumları 2 soru ile sorgulanmıştır. Çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumunun belirlenmesi 13 maddelik " Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği " ile, çocuk cinsel istismar bilgi düzeylerini ölçmek literatür taranarak belirlenen 28 soru ile ve çocuk cinsel istismarına bildirimine yönelik davranışlar 3 soru ile sorgulanmıştır.

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyleri

Katılımcıların çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri ölçmek için sorulan sorulara verdikleri doğru cevaplar için “1” puan, yanlış cevaplar içinse “0” puan verilmiştir. Puanlar toplanıp toplam bilgi puanı elde edilmiştir. Bilgi sorularından alacakları en düşük puan “0”, en yüksek puan “28” dir. Toplam bilgi puanları ortanca alınarak ortanca altı ve ortanca üstü olarak kategorize edilmiştir (17,18).

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği, Walsh ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (15). Koç ve ark (2020) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. 13 maddeden oluşmaktadır. 2,3,9,10,12 ve 13. Maddeler ters kodlanmaktadır. 5'li likert tipinde (tamamen katılıyorum/katılıyorum/kararsızım/katılmıyorum/hiç katılmıyorum) olup; raporlama rolüne bağlılık (1,4,5,6,7), raporlamaya sistemin etkili yanıt vereceğine güvenme (8,10,12), raporlamanın sonucu hakkında endişelenme (2,3,9,11,13) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşan ölçekten alınabilecek en düşük puan 13, en yüksek puan 65'tir. Kesme noktası bulunmayan ölçekten alınan puanın 13'e yaklaşması cinsel istismar bildirimine yönelik olumsuz tutumu, 65'e yaklaşması olumlu tutumu ifade etmektedir. Ölçeğin raporlama rolüne bağlılık Cronbach's Alpha değeri 0,79, raporlamaya sistemin etkili yanıt vereceğine güvenme Cronbach's Alpha değeri 0,60, raporlama sonucu hakkında endişelenme Cronbach's Alpha değeri 0,77 ve toplam ölçek Cronbach's Alpha değeri 0,84 olup bizim çalışmamızda bulunan toplam ölçek Cronbach's Alpha değeri 0,78'dir (75).

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirme Davranışları

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını bildirme davranışlarını sorgulamak için, bildirim yapma durumları ve yaptıkları bildirimini takip etme durumları sorgulanmıştır.

ARAŞTIRMA VERİLERİNİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Verilerin değerlendirilmesinde Statistical Package for the Social Science (SPSS) for Windows 17.0 programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler kategorik değişkenler için sayı, yüzde; sürekli değişkenler için ortalama, standart sapma, ortanca, minimum, maksimum ve çeyrekler ile verilmiştir.

Çocuk cinsel istismar bildirimini yapma durumunu etkileyen bağımsız değişkenler Pearson Ki-kare testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Dört gözlü tablolarda beklenen değerler çapraz tablonun gözlerinin %20'sinden çoğunda 5'ten küçükse Fisher testi ile söz konusu karşılaştırmalar yapılmıştır.

Çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyini etkileyen bağımsız değişkenler Pearson Ki-kare testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Dört gözlü tablolarda beklenen değerler, çapraz tablonun gözlerinin %20'sinden çoğunda 5'ten küçükse Fisher testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Katılımcıların çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılıma uygun olup olmadıkları Kolmogorov-Smirnov analizi ile, çarpıklık ve basıklık değerlerinin (-1,96) ve (+1,96) aralığında olması, varyasyon katsayısı ve histogram görseliyle ile test edilmiştir. Ölçümsel verilerin analizinde parametrik test varsayımları sağlandığı için Student T testi ve One way Anova testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi (p) <0,05 olarak kabul edilmiştir.

Çocuk cinsel istismarı bildirimi yapma ile ilişkili etmenlerin değerlendirilmesinde binary lojistik regresyon (backward) modeli oluşturulmuştur. Modele, tek değişkenli analizlerde p değeri 0,05'ten küçük olan değişkenler dahil edilmiştir. Birbiri ile yakın ilişkili bazı değişkenler modele dahil edilmemiştir.

Çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri ile ilişkili etmenlerin değerlendirilmesinde binary lojistik regresyon (backward) modeli oluşturulmuştur. Modele, tek değişkenli analizlerde p değeri 0,05'ten küçük olan değişkenler dahil edilmiştir. Birbiri ile yakın ilişkili bazı değişkenler modele dahil edilmemiştir.

Çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ile ilişkili etmenlerin değerlendirilmesinde çoklu doğrusal regresyon (backward) modeli oluşturulmuştur. Modele, tek değişkenli analizlerde p değeri 0,05'ten küçük olan değişkenler dahil edilmiştir. Birbiri ile yakın ilişkili bazı değişkenler modele dahil edilmemiştir.

ARAŞTIRMANIN İZİNLERİ

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 13.12.2022 tarih ve 18 sayılı kararı ile çalışma onaylanmıştır

(EK 2). Araştırma için Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmıştır (EK 3).

BULGULAR

Araştırmada 514 kişiye ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %71,4'ü kadın ve yaş ortalaması $40,87 \pm 8,66$ 'dır. Katılımcıların %85,2'si evli olup, %82,3'ü çocuk sahibidir. Çocuk sahibi olan öğretmenlerin %58,9'unun 2 çocuğu vardır. Katılımcıların %11,1'i okul öncesi, %19,6'sı ilkokul, %26,7'si ortaokul ve %42,6'sı lise öğretmenidir. Öğretmenlerin %66,3'ü branş öğretmenidir. Katılımcıların %24,9'u meslekteki ilk 10 yılında, %42,6'sı 11-20 yıl arasında, %23,7'si 21-30 yıl arasında görev yapmakta olup, %8,8'i 31 yıldan daha uzun bir süredir çalışmaktadır. Meslekteki çalışma yıl sayısının ortalaması $17,41 \pm 8,82$ 'dir. Öğretmenlerin %21,2'si özel okulda çalışmakta, %78,8'i devlet okulunda çalışmaktadır. Katılımcıların %44,2'si öğrenim süresince çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim almıştır. Mezuniyet sonrasında ise %44,4'ü eğitim almıştır. Öğretmenlerin çalıştığı okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durumları üzerine düşünceleri %40,3'ü düşük, %38,5'i orta ve %21,2'si yüksektir. Öğretmenlerin sosyodemografik özellikleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

		n	%
Yaş			
40 Yaş altı		265	51,6
41 Yaş ve üstü		249	48,4
Ort $\pm$ SS= 40,87 $\pm$ 8,66	Ortanca=40	Alt-Üst Sınır=22-65	1.ve 3. Çeyreklik=35-47
Cinsiyet			
Kadın		367	71,4
Erkek		147	28,6
Medeni Durum			
Evli		438	85,2
Bekar		56	10,9
Boşanmış/Dul		17	3,3
Ayrı Yaşıyor		3	0,6
Çocuk Sahibi Olma Durumu			
Var		423	82,3
Yok		91	17,7

Çocuk Sayısı			
1		129	30,5
2		249	58,9
3		42	9,9
≥4		3	0,7
Çalıştığı Kademe			
Okul Öncesi		57	11,1
İlkokul		101	19,6
Ortaokul		137	26,7
Lise		219	42,6
Branş			
Okul Öncesi		57	11,1
Sınıf Öğretmeni		93	18,1
Branş Öğretmeni		341	66,3
Rehber Öğretmeni		23	4,5
Meslekteki Yıl			
İlk 10 Yıl		128	24,9
11-20 Yıl		219	42,6
21-30 Yıl		122	23,7
31 yıl ve üstü		45	8,8
Ort±SS= 17,41 ±8,82	Ortanca=17	Alt-Üst Sınır=22-65	1.ve 3. Çeyreklik=10,75-24
Okulun Türü			
Özel Okul		109	21,2
Devlet Okulu		405	78,8
Öğrenim Süresince Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			
Evet		227	44,2
Hayır		287	55,8
Mezuniyet Sonrasında Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			
Evet		228	44,4
Hayır		286	55,6

Çalışılan Okuldaki Öğrencilerin Sosyoekonomik Durum Algısı		
Düşük	207	40,3
Orta	198	38,5
Yüksek	109	21,2

Öğretmenlerin %16,9'u daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaşmıştır. Katılımcıların %41,4'ü bir çocuğun uğradığı cinsel istismara yeterli müdahalede bulunabileceğini düşünmektedir, %24,1'i kararsızdır ve %35,4'ü yeterli olamayacağını düşünmektedir. Öğretmenlerin %64,4'ü bir öğrencinin uğradığı cinsel istismarı bildirmiştir. Katılımcıların bildirimini yaptığı çocuk cinsel istismarı olaylarının dağılımına bakıldığında; %73,2'si 1 kez, %17,9'u 2 kez, %5,4'ü 3 kez, %1,8'i ise 6 kez ve 1,8'i 15 kez bildirim yaptığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin bildirim yaptığı kurumlara bakıldığında sırasıyla; %58,9'u okul idaresine, %34,2'si adli makamlara, %27,4'ü kolluk kuvvetlerine, %12,3'ü aileye, %4,1'i çocuk esirgeme kurumuna bildirmiştir. Bildirim yapan öğretmenlerin %85,7'si bildirimini yaptığı çocuk cinsel istismarı olaylarını takip etmişlerdir. Katılımcıların %39,9'u çocuk cinsel istismar konusunda yeterli bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir, %40,9'u kararsızdır ve %19,2'si yeterli olmadığını düşünmektedir. Öğretmenlerin %86,2'si çocuk cinsel istismar bildirim zorunluluğunu bilmektedir, %3,1'i bilmiyor ve %10,7'si kararsızdır. Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirimi ile ilgili Özellikleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumu ile ilgili Özellikleri

	n	%
Daha Önce Çocuk Cinsel İstismarıyla Karşılaşma Durumu		
Evet	87	16,9
Hayır	427	83,1
Karşılaşılan Olguya Yeterli Müdahalede Bulunma Düşüncesi Durumu		
Yeterliyim	36	41,4
	21	24,1
	30	34,5

Kararsızım			
Yeterli Olduğumu düşünmüyorum			
Daha Önce Bir Öğrencinizin Uğradığı İstismardan Dolayı Çocuk Cinsel İstismar Bildirimi Yapma Durumu*			
Evet		56	64,4
Hayır		31	35,6
Bildirimi Yapılan Çocuk Cinsel İstismarı Sayısı			
1		41	73,2
2		10	17,9
3		3	5,4
6		1	1,8
15		1	1,8
Bildirimi Yapılan Çocuk Cinsel İstismarı Sayısı			
Ort±SS= 1,63 ±2,01	Ortanca=1	Alt-Üst Sınır=1-15	1.ve 3. Çeyreklik=1-2
Çocuk Cinsel İstismarı Bildirimi Yapılan Kurum**			
Okul İdaresine		43	58,9
Adli Makamlara		25	34,2
Kolluk Kuvvetlerine		20	27,4
Aileye		9	12,3
Çocuk Esirgeme Kurumuna		3	4,1
Diğer		-	-
Bildirimi Yapılan Çocuk Cinsel İstismar Olayının Sonucunu Takip Etme Durumu			
Evet		48	85,7
Hayır		8	14,3
Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi			
Algısı		205	39,9
Yeterliyim		210	40,9
Kararsızım		99	19,2

Yeterli olduğumu düşünmüyorum		
Çocuk Cinsel İstismar Bildirim Zorunluluğu Bilgisi		
Evet	443	86,2
Hayır	16	3,1
Bilmiyorum	55	10,7

* Daha önce çocuk cinsel istismar olgusuyla karşılaşınlar üzerinden hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenebilir.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyi ile ilgili önermelere verdikleri cevaplara bakıldığında; 1. maddeyi %95,3'ünün, 2. maddeyi %93,2'sinin, 3. maddeyi %94,3'ünün, 4. maddeyi %67,7'sinin ve 5. maddeyi %75,4'ünün doğru cevapladığı bulunmuştur. Öğretmenlerin %52,5'inin bilgi puanı ortalama üstü olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin bilgi düzeyi ile ilgili önermelere verdikleri cevaplar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi ile İlgili Önermelere Verdikleri Cevaplar

	Bilmiyorum	Yanlış	Doğru
Çocuğa yönelik yapılan röntgencilik cinsel istismar olarak kabul edilir.	24(4,7)	-	490(95,3)
Çocuğa yönelik yapılan cinsel içerikli konuşma cinsel istismar olarak kabul edilir.	27(5,3)	8(1,6)	479(93,2)
Çocuğa yönelik yapılan teşhircilik cinsel istismar olarak kabul edilir.	25(4,7)	5(1,0)	484(94,3)
İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda/ergenlerde ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.	154(30,0)	12(2,3)	348(67,7)
Cinsel istismara uğramış çocukta; cinsel bölgede acı, yanma, kaşıntı şişlik oluşabilir	117(22,8)	10(1,9)	387(75,3)
Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır.	106(20,6)	18(3,5)	391(75,9)
Cinsel istismara uğramış çocukta, beden eğitimi derslerine katılımda	178(34,6)	6(1,2)	330(64,2)

isteksiz davranmak gibi bazı fiziksel etkinliklere girişmede isteksizlik olabilir.			
Cinsel istismar uğrayan çocuğun özsaygısında herhangi bir değişiklik olmaz. **	30(5,8)	458(89,1)	26(5,1)
Cinsel istismar uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.	273(53,1)	109(21,2)	132(25,7)
Cinsel istismara uğramaları, çocukların okul başarılarını etkilemez. **	26(5,1)	477(92,8)	11(2,1)
Cinsel istismara uğrayan çocuklar, ana babalarından ve diğer yetişkinlerden korkma ve kaçınma gibi davranışlar gösterebilirler.	39(7,6)	9(1,8)	466(90,7)
Cinsel istismara uğramış çocuklarda intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.	61(11,9)	2(0,4)	451(87,7)
Cinsel istismara uğramış çocuklar, göz göze iletişime girmekten sıklıkla kaçınırlar.	89(17,3)	3(0,6)	422(82,1)
Çocukluğunda cinsel istismara uğramış olan ana babaların çocuklarını cinsel istismar etme olasılıkları daha düşüktür. **	310(60,3)	143(27,8)	61(11,9)
Çocukta zihinsel veya fiziksel engelin ya da davranış problemlerinin olması, cinsel istismar riskini artırır.	136(26,5)	43(8,4)	335(65,2)
Cinsel istismara uğramış çocuk kendisine dokunulmasına olağan dışı tepki gösterebilir.	47(9,1)	11(2,1)	456(88,7)
Kız çocuklarda, özellikle erkeklerin yanında güvensizlik ve kaygı görülmesi, cinsel istismar belirtisi olabilir.	104(20,2)	16(3,1)	394(76,7)
Cinsel istismara uğramış çocuk, kendi dünyasına çekilip, diğerlerinden kendini izole eden ve daha önce rastlanmayan davranışlar sergileyebilir.	44(8,6)	4(0,8)	466(90,7)
Kendisinin, diğer çocukların veya ana babasının cinsel organlarına karşı aşırı merak ve ilgi gösterme, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir	270(52,5)	102(19,8)	142(27,6)

Cinsel ilişkiyi taklit etme, yaşından beklenmeyecek cinsel bilgiye veya kelime dağarcığına sahip olma, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.	184(35,8)	61(11,9)	269(52,3)
Başkalarına yönelik cinsel içerikli saldırgan davranışlarda bulunma, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.	167(32,5)	33(6,4)	314(61,1)
Çocuğun beklenen dönemden daha önce mastürbasyona başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.	274(53,3)	109(21,2)	131(25,5)
Çocukta kakasını tutma davranışı ve sürekli kabızlık şikayetinin olması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.	266(51,8)	82(16,0)	166(32,3)
Cinsel istismara uğramış her çocuk, yaşadıklarından dolayı mutlaka belirti ortaya koyar. **	137(26,7)	80(15,6)	297(57,8)
Tuvalet eğitimini kazanmış olmasına karşın, çocuğun idrarını veya kakasını kaçırmaya başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.	232(45,1)	62(12,1)	220(42,8)
Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz (morluk) ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.	79(15,4)	16(3,1)	419(81,5)
Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir. **	205(39,9)	188(36,6)	121(23,5)
Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.	36(7,0)	3(0,6)	475(92,4)
Bilgi Puanı			
Ortanca Altı	244(47,5)		
Ortanca Üstü	270(52,5)		
Ort±SS= 18,51 ±4,95	Ortanca=19	Alt-Üst Sınır=1-28	1.ve 3. Çeyreklik=16-22

*Sayılar n (%) şeklinde verilmiştir.

**Doğru cevap “yanlış” şıkkıdır.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları puan ortalaması 53,4±6,42'tir. Ölçekten aldıkları en düşük puan 33 en yüksek 65'tir. Katılımcıların öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ölçeğinden aldıkları puan dağılımları tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların “Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeğinden” Aldıkları Puanları

Ölçek	Ort±SS	Ortanca	En az-En fazla	1.-3. çeyreklik
Raporlama rolüne bağlılık	22,94±2,5	24	5-25	21-25
Raporlamaya sistemin etkili yanıt vereceğine güvenme	11,33±2,16	11	5-15	10-13
Raporlamanın sonucu hakkında endişelenme	19,13±3,51	19	8-25	17-19
Toplam Ölçek	53,4±6,42	54	33-65	49-58,25

Öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerine göre bilgi düzeyleri karşılaştırılmıştır. Katılımcıların bilgi düzeylerinin ortancası esas alınarak değerlendirildiğinde; Medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çalışılan eğitim kademesi, meslekteki yıl, çalışılan okul türü, mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alma durumu ve çalışılan okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının algısı ile çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyi arasında istatistiksel olarak ilişki saptanmamıştır. Yaş faktörüne bakıldığında, 40 yaşın altındaki öğretmenlerin %57,4'ünün, 41 yaş ve üstü öğretmenlerin ise %47,4'ünün çocuk cinsel istismarı

konusunda farkındalık düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,024$). Cinsiyet faktörüne göre ise, kadın öğretmenlerin %57,5'i, erkek öğretmenlerin ise %40,1'i cinsel istismar konusunda bilgi düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,001$). Çocuk sayısı ile çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=0.015$). Öğrenim süresince cinsel istismar eğitimi alma durumu faktöründe, eğitim almış olan öğretmenlerin %57,7'sinin bilgi düzeyi yüksekken, eğitim almamış olan öğretmenlerin %48,4'ü çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur. Bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0.036$) (Tablo 12).

Tablo 12. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Bilgi Düzeyleri

	Ortanca Altı	Ortanca Üstü	p
	n(%)	n(%)	
Yaş			
40 Yaş altı	113(42,6)	152(57,4)	0,024
41 Yaş ve üstü	131(52,6)	118(47,4)	
Cinsiyet			
Kadın	156(42,5)	211(57,5)	<0,001
Erkek	88(59,9)	59(40,1)	
Medeni Durum			
Evli	216(49,3)	222(50,7)	0,129
Bekar	23(41,1)	33(58,9)	
Boşanmış/Dul	4(23,5)	13(76,5)	
Ayrı Yaşıyor	1(33,3)	2(66,7)	
Çocuk Sahibi Olma Durumu			
Var	202(47,8)	221(52,2)	0,782
Yok	42(46,2)	49(53,8)	
Çocuk Sayısı			
Yok	42(46,2)	49(53,8)	0,015
1	49(38,0)	80(62,0)	
2	124(49,8)	125(50,2)	
3 Ve Üstü	29(64,4)	16(35,6)	
Çalıştığı Kademe	23(40,4)	34(59,6)	0,647

Okul Öncesi	48(47,5)	53(52,5)	
İlkokul	64(46,7)	73(53,3)	
Ortaokul	109(49,8)	110(50,2)	
Lise			
Branş			
Okul Öncesi	23(41,1)	33(58,9)	
Sınıf Öğretmeni	44(47,3)	49(52,7)	<0,001
Branş Öğretmeni	176(51,5)	166(48,5)	
Rehber Öğretmeni	1(4,3)	22(95,7)	
Meslekteki Yıl			
İlk 10 Yıl	54(42,2)	74(57,8)	
11-20 Yıl	111(50,7)	108(49,3)	0,503
21-30 Yıl	58(47,5)	64(52,5)	
31 Yıl Ve Üstü	21(46,7)	24(53,3)	
Okulun Türü			
Özel Okul	52(47,7)	57(52,3)	0,956
Devlet Okulu	192(47,4)	213(52,6)	
Öğrenim Süresince Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			0,036
Evet	96(42,3)	131(57,7)	
Hayır	148(51,6)	139(48,4)	
Mezuniyet Sonrasında Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			0,691
Evet	106(46,5)	122(53,5)	
Hayır	138(48,3)	148(51,7)	
Çalışılan Okuldaki Öğrencilerin Sosyoekonomik Durum Algısı			0,973
Düşük	97(46,9)	110(53,1)	
Orta	95(48,0)	103(52,0)	
Yüksek	52(47,7)	57(52,3)	

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile karşılaşma ve bildirme durumlarına göre bilgi düzeyleri karşılaştırılmıştır. Çocuk cinsel istismarıyla karşılaşma durumu, karşılaşılan olguya yeterli müdahale algısı, okul idaresine bildirim yapma durumu, adli makamlara bildirim yapma durumu, kolluk kuvvetlerine bildirim yapma durumu, aileye bildirim yapma durumu, çocuk esirgeme kurumuna bildirim yapma durumu ve bildiri yapılan çocuk cinsel istismar olayının sonucunu takip etme durumu ile bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. ($p=0,004$). Çocuk cinsel istismarı bildiriminin zorunlu olduğunu bilenlerin %54,4'ünün bilgi düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,034$) (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumlarına Göre Bilgi Düzeyleri

	Ortanca Altı	Ortanca Üstü	p
	n(%)	n(%)	
Daha Önce Çocuk Cinsel İstismarıyla Karşılaşma Durumu			0,944
Evet	41(47,1)	46(52,9)	
Hayır	203(47,5)	224(52,5)	
Karşılaşılan Olguya Yeterli Müdahalede Bulunma Düşüncesi			0,080
Yeterliyim			
Kararsızım	13(36,1)	23(63,9)	
Yeterli olduğumu düşünmüyorum	14(66,7)	7(33,3)	
	14(46,7)	16(53,3)	

Bildirimi Yapılan Çocuk Cinsel İstismar Olayının Sonucunu Takip Etme Durumu			0,130
Evet	21(43,8)	27(56,3)	
Hayır	1(12,5)	7(85,5)	
Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi Algısı			0,004
Yeterliyim			
Kararsızım	79(38,5)	126(61,5)	
Yeterli olduğumu düşünmüyorum	110(52,4)	100(47,6)	
	55(55,6)	44(44,4)	
Çocuk Cinsel İstismar Bildirim Zorunluluğu Bilgisi			0,034
Biliyor	202(45,6)	241(54,4)	
Bilmiyor	42(59,2)	29(40,8)	

Öğretmenlerin sosyodemografik durumlarına göre çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları karşılaştırılmıştır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, çalışılan eğitim kademesi, branş, meslekteki yıl, çalışılan okul türü ve çalışılan okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının algısı ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Öğrenim sürecinde ve mezuniyet sonrasında çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alanların tutum puanları daha yüksek olup istatistiksel olarak bu fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Öğretmenlerin sosyodemografik durumlarına göre çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları

Değişkenler	Ort. $\pm$ SS	Ortanca (1. Ve 3.çeyrekler)	p
Yaş			
40 Yaş altı	53,81 $\pm$ 6,54	55(49-59)	0,143
41 Yaş ve üstü	52,98 $\pm$ 6,29	53(49-58)	
Cinsiyet			
Kadın	53,48 $\pm$ 6,27	54(49-58)	0,693
Erkek	53,23 $\pm$ 6,83	54(49-59)	
Medeni Durum			
Evli	53,28 $\pm$ 6,49	54(49-58)	0,191
Bekar	53,75 $\pm$ 6,23	55(49,5-58)	
Boşanmış/Dul	54,18 $\pm$ 5,02	53(51-56)	
Ayrı Yaşıyor	61,0 $\pm$ 5,29	63(55-65)	
Çocuk Sahibi Olma Durumu			
Var	53,36 $\pm$ 6,49	54(49-58)	0,722
Yok	53,63 $\pm$ 6,16	54(49-59)	
Çocuk Sayısı			
Yok	53,63 $\pm$ 6,16	54(49-59)	0,232
1	52,51 $\pm$ 6,44	53(48-58)	
2	53,89 $\pm$ 6,26	54(50-58)	
3 Ve Üstü	52,89 $\pm$ 7,66	55(48-59)	
Çalıştığı Kademe			
Okul Öncesi	54,32 $\pm$ 6,81	56(50-61)	0,229
İlkokul	53,81 $\pm$ 6,09	54(50-59)	
Ortaokul	53,79 $\pm$ 6,3	55(50-59)	
Lise	52,75 $\pm$ 6,54	53(48-58)	
Branş			
Okul Öncesi	54,20 $\pm$ 6,81	55(50-60,5)	0,111
Sınıf Öğretmeni	54,03 $\pm$ 6,03	55(50-59)	
Branş Öğretmeni	53,06 $\pm$ 6,51	54(49-58)	
Rehber Öğretmeni	54,13 $\pm$ 5,72	55(51-60)	

Meslekteki Yıl			
İlk 10 Yıl	53,25±6,43	54,5(48,5-58)	
11-20 Yıl	54,09±6,36	55(50-60)	0,392
21-30 Yıl	52,33±6,33	53(48-57)	
31 Yıl ve Üstü	53,47±6,78	53(50-58)	
Okulun Türü			
Özel Okul	53,74±5,38	55(51-57)	0,541
Devlet Okulu	53,32±6,68	54(49-59)	
Öğrenim Süresince Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			0,007
Evet	54,27±6,18	55(50-59)	
Hayır	52,72±6,55	53(48-58)	
Mezuniyet Sonrasında Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			<0,001
Evet	54,53±6,53	55(50-60)	
Hayır	52,52±6,22	53(48-57)	
Çalışılan Okuldaki Öğrencilerin Sosyoekonomik Durum Algısı			0,904
Düşük	53,41±6,64	54(49-59)	
Orta	53,29±6,76	54(49-59)	
Yüksek	53,63±5,37	55(51-57)	

*Anlamlılığı sağlayan grup.

Tablo 15'te öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile karşılaşma ve bildirme durumlarına göre çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları karşılaştırılmıştır. Daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaşma durumu, çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumu, okul idaresine bildirim yapma durumu, adli

makamlara bildirim yapma durumu, kolluk kuvvetlerine bildirim yapma durumu, aileye bildirim yapma durumu, çocuk esirgeme kurumuna bildirim yapma durumu ve bildirim yapılan çocuk cinsel istismar olayının sonucunu takip etme durumu ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Karşılaşılan olguya yeterli müdahalede bulunanların, çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutum puanları daha yüksektir ($p=0,020$). Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenlerin çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutum puanları daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır ($p<0,001$). Çocuk cinsel istismarı bildiriminin zorunlu olduğunu bilenlerin ve bilgi düzeyi ortalanca üstü olanların tutum puanları daha yüksektir (sırasıyla $p<0,001$, $p=0,007$).

Tablo 15. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma ve Bildirme Durumlarına Göre Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları

Değişkenler	Ort. $\pm$ SS	Ortanca (1. Ve 3.çeyrekler)	p
Daha Önce Çocuk Cinsel İstismarıyla Karşılaşma Durumu			0,834
Evet	53,54 $\pm$ 6,81	55(49-60)	
Hayır	53,38 $\pm$ 6,35	54(49-58)	
Karşılaşılan Olguya Yeterli Müdahalede Bulunma Düşüncesi			0,020
Yeterliyim*			
Kararsızım	55,81 $\pm$ 6,40	58,5(51-61)	
Yeterli olduğumu düşünmüyorum	50,9 $\pm$ 6,47	52(45-56)	
	52,67 $\pm$ 6,86	55(46-58)	
Çocuk Cinsel İstismarı Bildirimi Yapma Durumu			0,763
Evet	53,38 $\pm$ 6,43	53,5(49-59)	
Hayır	53,84 $\pm$ 7,55	56(45-61)	

Bildirimi Yapılan Çocuk Cinsel İstismar Olayının Sonucunu Takip Etme Durumu			0,317
Evet	53,02±6,64	52(48-59)	
Hayır	55,5±4,75	58(51-59)	
Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi Algısı			<0,001
Yeterliyim*			
Kararsızım	54,64±6,72	56(50-61)	
Yeterli olduğumu düşünmüyorum	52,98±5,82	53(50-57)	
	51,78±6,62	51(47-58)	
Çocuk Cinsel İstismar Bildirim Zorunluluğu Bilgisi			<0,001
Evet	53,84±6,2	55(50-59)	
Bilmiyor	50,75±7,2	51(45-56)	
Bilgi Düzeyi			0,007
Ortanca Altı	52,6±6,37	53(48-57,5)	
Ortanca Üstü	54,14±6,4	55(50-59)	

*Anlamlılığı sağlayan grup.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumu ile sosyoekonomik özellikler karşılaştırılmıştır. Yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, çalışılan kademe, çalışılan okul türü, öğrenim sürecinde çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alma durumu, mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alma durumu ve çalışılan okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durum algısı ile çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Öğretmenlerin cinsiyeti ile çocuk cinsel istismarı bildiriminde bulunma arasında istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p=0,003$). Çocuk sayısı ile çocuk cinsel istismarı bildiriminde bulunma arasında istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p=0,003$). Rehber öğretmenleri daha çok cinsel istismarı bildiriminde bulunduğu

saptanmıştır (p=0,009). Mesleklerinde çalışma süresi ilk 10 yıl olan öğretmenler daha çok cinsel istismarı bildiriminde bulunduğu saptanmıştır (p=0,012) (Tablo 16).

Tablo 16. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumu *

	Yaptım	Yapmadım	p
	n(%)	n(%)	
Yaş			
40 Yaş altı	26(76,5)	8(23,5)	0,059
41 Yaş ve üstü	30(56,6)	23(43,4)	
Cinsiyet			
Kadın	46(74,2)	16(25,8)	0,003
Erkek	10(40,0)	15(60,0)	
Medeni Durum			
Evli	51(64,6)	28(35,4)	0,408
Bekar	4(80,0)	1(20,0)	
Boşanmış/Dul	1(33,3)	2(66,7)	
Ayrı Yaşıyor	-(-)	-(-)	
Çocuk Sahibi Olma Durumu			
Var	49(62,8)	29(37,2)	0,481
Yok	7(77,8)	2(22,2)	
Çocuk Sayısı			
Yok	7(77,8)	2(22,2)	0,003
1	22(81,5)	5(18,5)	
2	26(60,5)	17(39,5)	
3 Ve Üstü	1(12,5)	7(87,5)	
Çalıştığı Kademe			
Okul Öncesi	1(50,0)	1(50,0)	0,061
İlkokul	8(72,7)	3(27,3)	
Ortaokul	23(82,1)	5(17,9)	
Lise	24(52,2)	22(47,8)	
Branş	-(-)	1(100)	0,009

Okul Öncesi	3(50,0)	3(50,0)	
Sınıf Öğretmeni	38(58,5)	27(41,5)	
Branş Öğretmeni	15(100,9)	-(-)	
Rehber Öğretmeni			
Meslekteki Yıl			
İlk 10 Yıl	12(85,7)	2(14,3)	0,012
11-20 Yıl	29(72,5)	11(27,5)	
21-30 Yıl	13(52,0)	12(48,0)	
31 yıl ve üstü	2(25,0)	6(75,0)	
Okulun Türü			
Özel Okul	1(100,0)	-(-)	1,00
Devlet Okulu	55(64,0)	31(36,0)	
Öğrenim Süresince Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			0,619
Evet	32(66,7)	16(33,3)	
Hayır	24(61,5)	15(38,5)	
Mezuniyet Sonrasında Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu			0,167
Evet	39(69,6)	17(30,4)	
Hayır	17(54,8)	14(45,2)	
Çalışılan Okuldaki Öğrencilerin Sosyoekonomik Durum Algısı			0,113
Düşük	35(72,9)	13(27,1)	
Orta	20(52,6)	18(47,4)	
Yüksek	1(100,0)	-(-)	

* Daha önce çocuk cinsel istismar olgusuyla karşılaşın 87 öğretmen üzerinden hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile karşılaşma durumlarına göre çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumları karşılaştırılmıştır. Çocuk cinsel istismar bildirim zorunluluğu bilme durumu ile çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumu arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır. Karşılaşılan olguya yeterli müdahalede bulunduğunu düşünen öğretmenler daha fazla bildirim yapmaktadır ($p=0,002$). Çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenler çocuk cinsel istismarı bildirimini daha yüksektir ($p<0,001$). Bilgi puanı ortanca üstü olan öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirimini daha yüksektir ($p=0,049$) (Tablo 17).

Tablo 17. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı ile Karşılaşma Durumlarına Göre Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumları*

	Yaptım	Yapmadım	p
	n(%)	n(%)	
Karşılaşılan Olguya Yeterli Müdahalede Bulunma Düşüncesi			0,002
Yeterliyim			
Kararsızım	31(86,1)	5(13,9)	
Yeterli olduğumu düşünmüyorum	11(52,4)	10(47,6)	
	14(46,7)	16(53,3)	
Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi Algısı			<0,001
Yeterliyim			
Kararsızım	31(86,1)	5(13,9)	
Yeterli Olduğumu	17(56,7)	13(43,3)	
Düşünmüyorum	8(38,1)	13(61,9)	
Çocuk Cinsel İstismar Bildirim Zorunluluğu Bilgisi			0,124
Biliyor	56(65,9)	29(34,1)	
Bilmiyor	-(-)	2(100)	
Bilgi Puanı			0,049
Ortanca Altı	22(53,7)	19(46,3)	
Ortanca Üstü	34(73,9)	12(26,1)	

* Daha önce çocuk cinsel istismar olgusuyla karşılaşın 87 öğretmen üzerinden hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları ile yaş, çocuk sayısı, meslekteki çalışma yılı, bildirimi yapılan çocuk sayısı ve bilgi puanı arasındaki korelasyon karşılaştırılmıştır. Tutum puanı ile bildirimi yapılan çocuk sayısı ve çocuk cinsel istismarı bilgi puanı arasında pozitif yönde korelasyon saptanmıştır (sırasıyla $p=0,046$, $p<0,001$) (Tablo 18).

Tablo 18. Katılımcıların Tutum Puanı ile Yaş, Çocuk Sayısı, Meslekteki Çalışma Yılı, Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı ve Bilgi Puanı Arasındaki Korelasyon Karşılaştırması *

		Tutum
Yaş	r	-0,040
	p	0,369
Çocuk Sayısı	r	0,017
	p	0,705
Meslekteki Çalışma Yılı	r	-0,031
	p	0,479
Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı	r	0,268
	p	0,046
Bilgi Puanı	r	0,163
	p	<0,001

*Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Tablo 19’da öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi puanları ile yaş, çocuk sayısı, meslekteki çalışma yılı, bildirimi yapılan çocuk sayısı ve tutum puanı arasındaki korelasyon karşılaştırılmıştır. Korelasyon sonucunda bilgi puanı ile öğretmen yaşı arasında ters yönde düşük düzeyde korelasyon saptanmıştır ($p=0,008$). Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi puanı ile çocuk cinsel istismarı bildirimi yapılan çocuk sayısı arasında pozitif yönlü düşük orta düzeyde korelasyon

bulunmuştur ($p=0,040$). Bilgi puanı ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü korelasyon saptanmıştır ($p<0,001$).

Tablo 19. Katılımcıların Bilgi Puanı ile Yaş, Çocuk Sayısı, Meslekteki Çalışma Yılı, Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı ve Tutum Puanı Arasındaki Korelasyon Karşılaştırması *

		Bilgi puanı
Yaş	r	-0,117
	p	0,008
Çocuk Sayısı	r	-0,036
	p	0,417
Meslekteki Çalışma Yılı	r	-0,082
	p	0,062
Bildirimi Yapılan Çocuk Sayısı	r	0,275
	p	0,040
Tutum Puanı	r	0,163
	p	<0,001

*Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri ile ilişkili etmeleri inceleyen lojistik regresyon modeli oluşturulmuştur. Modele yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, branş, öğrenim sürecinde çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi algısı, çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilme durumu ve tutum puanı konularak Binary lojistik regresyon (backward) analizi yapılmıştır (Nagelkerke $R^2=0,146$). Tutum puanı artmasının bilgi düzeyini 1,054 kat arttırdığı bulunmuştur (%95 GA 1.007-1.104). Kadın öğretmenlerin, rehber öğretmenlerinin ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenlerin, bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 20).

Tablo 20. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyleri ile İlişkili Etmenler*

Değişkenler	OR	p	Güven Aralığı	
			Alt Sınır	Üst Sınır
Tutum puanı	1,054	0,025	1,007	1,104
Cinsiyet				
Erkek (Referans)	-	-	-	-
Kadın	2,114	<0,001	1,384	3,229
Branş				
Okul Öncesi (Referans)				
Sınıf Öğretmeni				
Branş Öğretmeni	-	-	-	-
Rehber Öğretmeni	0,942	0,871	0,458	1,937
	0,977	0,942	0,526	1,815
	16,125	0,009	1,982	131,218
Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Düzeyi Algısı				
Yeterli Olduğumu düşünmüyorum (Referans)	-	-	-	-
Yeterliyim	1,820	0,025	1,078	3,073
Kararsızım	1,086	0,746	0,657	1,796

*Modele yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, branş, öğrenim sürecinde çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi algısı, çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilme durumu ve tutum puanı konularak Binary lojistik regresyon (backward) analizi yapılmıştır (Nagelkerke $R^2=0,146$).

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları puanı ile ilişkili etmenleri belirlemek için çoklu doğrusal regresyon modeli oluşturulmuştur. Modele yaş, cinsiyet, öğrenim sürecinde çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, karşılaşılan çocuk cinsel istismarına yeterli müdahalede bulunma düşüncesi, çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi algısı, çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilme durumu ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyi konularak çoklu doğrusal regresyon (backward) analizi yapılmıştır ($R^2=0,179$). Çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları puanı mezuniyet sonrası eğitim alanlarda ve çocuk cinsel istismar bildirim zorunluluğunu bilenlerde yüksek bulunmuştur (Tablo 21).

Tablo 21. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Puanları ile İlişkili Etmenler*

Değişkenler	B	p	Güven Aralığı	
			Alt Sınır	Üst Sınır
Mezuniyet Sonrasında Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Eğitim Alma Durumu				
Hayır (Referans)	-	-	-	-
Evet	4,34	0,003	1,567	7,129
Çocuk Cinsel İstismar Bildirim Zorunluluğu Bilgisi				
Bilmiyor (Referans)	-	-	-	-
Biliyor	10,9	0,016	2,089	19,750

*Modele yaş, cinsiyet, öğrenim sürecinde çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alma durumu, karşılaşılan çocuk cinsel istismarına yeterli müdahalede bulunma düşüncesi, çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi algısı, çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilme durumu ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyi konularak çoklu doğrusal regresyon (backward) analizi yapılmıştır ($R^2=0,179$).

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumunu inceleyen lojistik regresyon modeli oluşturulmuştur. Modele yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, meslekteki çalışılan yıl sayısı, branş, karşılaşılan çocuk cinsel istismarına yeterli müdahalede bulunma düşüncesi ve çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi puanı kategorize hali konularak binary lojistik regresyon (backward) analizi yapılmıştır (Nagelkerke $R^2=0,675$). Bildirim yapma durumu; kadınlarda, çocuğu olmayan/ 1 ya da 2 çocuğu olanlarda, meslekte 11-20 yıldır çalışanlarda ve karşılaştıkları çocuk cinsel istismarı olgusuna yeterli müdahalede bulunduklarını düşünenlerde daha yüksek bulunmuştur (Tablo 22).

Tablo 22. Katılımcıların Çocuk Cinsel İstismarı Bildirim Yapma Durumu ile İlişkili Etmenler*

Değişkenler	OR	p	Güven Aralığı	
			Alt Sınır	Üst Sınır
Cinsiyet				
Erkek (Referans)	-	-	-	-
Kadın	27,239	0,007	2,453	302,515
Çocuk Sayısı				
3 ve Üstü çocuk (Referans)	-	-	-	-
Yok	108,548	0,008	3,342	3525,694
1 çocuk	145,407	0,003	5,256	4023,016
2 çocuk	29,884	0,022	1,643	543,644
Meslekteki Yıl				
31 yıl ve üstü (Referans)	-	-	-	-
İlk 10 Yıl	5,651	0,260	0,278	115,047
11-20 Yıl	32,164	0,026	1,528	676,819
21-30 Yıl	18,295	0,061	0,872	384,014

Karşılaşılan Olguya Yeterli Müdahalede Bulunma Düşüncesi				
Yeterli olduğumu düşünmüyorum (Referans)	-	-	-	-
Yeterliyim	268,467	0,004	6,153	11714,702
Kararsızım	5,215	0,103	0,716	37,998

* Modele yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, meslekteki çalışılan yıl sayısı, branş, karşılaşılan çocuk cinsel istismarına yeterli müdahalede bulunma düşüncesi ve çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi puanı kategorize hali konularak binary lojistik regresyon (backward) analizi yapılmıştır (Nagelkerke $R^2=0,675$).

TARTIŞMA

Çalışmamızda, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyleri 28 puanlık skaladan elde ettikleri puanlarla belirlenmiştir. Her ne kadar 28 puanın yarısı olan 14 puan esas alınarak bir kesme noktası saptamak mümkün olsa bile bu kesme noktasının öğretmenler gibi nitelikli bir grup için yeterli sayılamayacağını düşünülmüştür. Bu nedenle bir kesme noktası belirlemek yerine aldıkları puanların ortanca değeri olan 19 puanı esas alınmıştır.

Çocuklarla en çok zaman geçiren mesleklerden biri olan öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olması ileride karşılaşacakları çocuk cinsel istismar vakalarını tanıyamamalarına sebep olabilir. Bunun sonucunda cinsel istismar vakasının erken saptanamayıp yıkıcı etkisinin artmasına neden olabilir. Öğretmenlerde çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyinin incelendiği çalışmalara bakıldığında, Çin’de okul öncesi öğretmenlerin çocuk cinsel istismarına yönelik bilgilerinin sınırlı olduğu bildirilmekte iken, Bilecik’te yapılmış olan bir çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerin cinsel istismarı tanımada yeterli bilgiye sahip olmadığı bildirilmiştir (72,76). Başka bir çalışma ise, öğretmenlerin çoğunluğunun (%84) çocuk istismarı konusunda orta düzeyde bir bilgiye sahip olduğunu, %10’unun iyi düzeyde ve %6’sının kötü düzeyde bilgiye sahip olduğunu göstermektedir (77). Çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi eksikliği olan öğretmenler, istismar olayını tanıma ve en kısa zamanda müdahale etme konusunda güçlük yaşamaktadır. Ayrıca, bilgi eksikliği olan öğretmenler, çocukların kendilerini nasıl koruyacaklarını veya istismar olayı yaşandığında bu durumu yetişkinlere açıklama gibi kendini koruma becerilerini çocuklara iletemeyebilir. Öğretmenlere bu bilgilerin aktarılabilmesi, çocuk istismarı olaylarının erken tespitine imkân sağlayacaktır.

Araştırmamıza çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerde gerçekten de bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarında yapılan bir çalışmada, katılımcıların yarısından fazlası çocuk istismar ve ihmal ile ilgili kendilerinin bilgi düzeyini fazla olarak tanımlamıştır. Çocuk istismar ve ihmaline ilişkin bilgi düzeyi ise %60 olarak saptanmıştır (20). Başka bir çalışmada ise, öğretmenlerin %70,2’si cinsel istismar

hakkında bilgisinin yeterli olduğunu düşünse de saptanan bulgulara göre istismar için risk faktörlerini ve istismar belirtilerini tanımlamada yeterli bilgiye sahip olmadıkları, belirtilerini orta seviyenin biraz üzerinde, risk faktörlerini ise orta seviyede doğru tanımlayabildikleri bildirilmiştir (78). Her ne kadar her çalışmadaki yüzdelerde farklılıklar mevcut olsa da bilgi düzeyi algısı ile bilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda öğretmenlerin farkındalıklarına işaret etmektedir.

Çalışmamızda, rehberlik öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri diğer öğretmenlere göre yüksek olarak saptanmıştır. Bir çalışmada, rehberlik öğretmenlerinin, diğer branşlara göre çocuk istismar ve ihmali konusunda kendini daha yeterli bulduğu bildirilmiştir (79). Yapılan başka bir çalışmada, rehberlik öğretmenlerinin diğer branşlara göre çocuk istismarı ve ihmali açısından iki kat daha tecrübeli olduğu ve daha çok bildirim yaptığı tespit edilmiştir. Gerek çocukların doğrudan başvurmaları ve gerekse diğer öğretmenlerin rehberliğe yönlendirmeleri rehberlik öğretmenlerinin çocuk istismarının tanınmasındaki rolünün önemini vurgulamaktadır (80).

Çalışmamızda, kadın öğretmenlerin bilgi düzeyinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çopur ve ark. yaptığı bir çalışmada, kadın öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmali tanıma yüzdesinin erkeklerden önemli ölçüde yüksek olduğu saptanmıştır (81). Çalışmamızın aksine Bacıoğlu ve Kaya'nın 2018 yılında Edirne ve Van'da öğretmen adaylarında yaptıkları çalışmada ise, erkeklerin bilgi düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu bildirilmiştir (20). Sağır ve ark. 2013'te, Çelik ve ark. 2020'de yaptıkları çalışmalarda ise, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ve diğer istismar çeşitlerine yönelik farkındalık ve bilgi düzeyleri ile cinsiyet açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (72,82). Çalışmalarda ortaya konan bu farklılığın nedeni, çocuk istismarı bilgi düzeyinin cinsiyet dışında birçok faktör tarafından etkilenmesi ve araştırmalardaki seçilmiş olan örneklemin kendine has özellikleri olması olabilir.

Araştırmamızda çocuk cinsel istismar bilgi puanı ile öğretmen yaşları arasında ters yönde düşük düzeyde korelasyon saptanmıştır. Bunun nedeni yeni mezun öğretmen adaylarının çocuk istismarına yönelik lisans eğitimlerinde aldıkları

bilgilerinin daha yeni olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca çalışmamızda çocuk cinsel istismarı bilgi puanıyla öğretmenlerin yapmış olduğu çocuk cinsel istismar bildirim sayısı arasında pozitif yönde düşük orta düzeyde korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile karşılaşp tecrübe yoluyla bilgilerinin taze kalması ve yeni bilgiler öğrenmiş olması ile açıklanabilir.

Çalışmamız kapsamında, çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi düzeylerinin saptanabilmesine ilişkin önermelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

- “Çocuğa yönelik yapılan röntgencilik cinsel istismar olarak kabul edilir.”,
- “Çocuğa yönelik yapılan cinsel içerikli konuşma cinsel istismar olarak kabul edilir.”,
- “Çocuğa yönelik yapılan teşhircilik cinsel istismar olarak kabul edilir.”,
- “Cinsel istismara uğrayan çocuklar, ana babalarından ve diğer yetişkinlerden korkma ve kaçınma gibi davranışlar gösterebilirler.”,
- “Cinsel istismara uğramış çocuk, kendi dünyasına çekilip, diğerlerinden kendini izole eden ve daha önce rastlanmayan davranışlar sergileyebilir.”,
- “Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.”,
- “Cinsel istismara uğramaları, çocukların okul başarılarını etkilemez.”,

önergeleri %90 ve daha fazla yüzdede doğru cevap verilen önergelerdir. Ancak hiçbir önerme %100 doğruluk yüzdesine ulaşamamıştır.

- “Cinsel istismar uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.”,
- “Çocukluğunda cinsel istismara uğramış olan ana babaların çocuklarını cinsel istismar etme olasılıkları daha düşüktür.”,
- “Kendisinin, diğer çocukların veya ana babasının cinsel organlarına karşı aşırı merak ve ilgi gösterme, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.”,
- “Çocuğun beklenen dönemden daha önce mastürbasyona başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.”,
- “Çocukta kakasını tutma davranışı ve sürekli kabızlık şikâyetinin olması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.”,
- “Cinsel istismara uğramış her çocuk, yaşadıklarından dolayı mutlaka belirti ortaya koyar.”

- “Tuvalet eğitimini kazanmış olmasına karşın, çocuğun idrarını veya kakasını kaçırmaya başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.”,
- “Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir.”,

Önergeleri doğru yanıtlanma yüzdeleri %50’nin altında kalan önermelerdir. Bu önermeler, araştırmaya katılan öğretmenlerin gerek kendi öğrencilerinde gerek çevrelerinde günlük hayatta karşılaşma ihtimalleri olan önermelerdir ancak görüldüğü üzere önermelerin doğru yanıtlanma yüzdeleri de düşüktür. Bu nedenle, başta çocuklarla yüksek oranda etkileşim içerisinde olan öğretmenler olmak üzere çocuklarla etkileşim halinde olan tüm meslek gruplarına hem mezuniyet öncesi hem mezuniyet sonrası, düzenli aralıklarla eğitimler verilmesinin yanı sıra, istismarların tespitinden sonra uygulanacak basamaklara ilişkin algoritmalar oluşturmak, toplumun geleceği olan çocuklar için önem arz etmektedir.

Araştırmamızda öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları orta yüksek düzeyde saptanmıştır (Ort. $\pm$ SS.= 53,4 $\pm$ 6,42; Ortanca [1. ve 3. Çeyrekler]= 54 [49 – 58,25]). Literatürde yapılan benzer çalışmalarda da öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları orta yüksek düzeyde bulunmuştur (79,83–87). Çalışmamızın aksine Bacıoğlu ve Kaya’nın 2018 yılında Edirne ve Van’da öğretmen adaylarında yaptıkları çalışmada ise tutum düzeyi düşük olarak saptanmıştır (20).

Araştırmamızda, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim alanların, eğitim almayanlara göre çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik olumlu tutum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Zhang ve ark.larının Çin’de yaptıkları çalışma, bizim çalışmamızı destekler nitelikte olup, çocuk istismarına yönelik eğitim alanların çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları daha iyi bulunmuştur (76).Bu konu ile ilgili mevcut literatür, çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim almanın bilgi düzeyini arttıracığı, bu konu hakkında artan bilgi düzeyi ile çocuk cinsel istismarına yönelik farkındalık özelliklerinin artacağı ve artan farkındalığın istismarı bildirmeye yönelik olumlu tutum özelliklerini artırmanın iyi bir yöntem olacağına dair kanıtlar sunmaktadır (88–90). Türkiye’de öğretmen adaylarında yapılan çalışmalarda da çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alanların çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları daha olumlu olarak saptanmıştır (18,91,92). Araştırmamızın aksine

Yaşar ve ark.larının 2017’de Afyonkarahisar’da görev yapan sınıf öğretmenlerinde yaptıkları çalışma, ayrıca Yaşar ve ark.larının 2020 yılında Afyonkarahisar’da okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinde yaptıkları çalışmada, çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alanların ölçek puan ortalamaları eğitim almayanlara göre daha yüksek çıkmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlılık saptanmamıştır (74,93). Akgül’ün 2015’te çok merkezli yaptığı çalışmada, eğitim alanlarla almayanlar arasında çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel fark bulunmamıştır (86). Yeğin’in Konya’da öğretmen adaylarında yaptığı çalışmada da çocuk ihmal ve istismarı hakkında eğitim alanlar ile almayanlar arasında istatistiksel bir fark saptanmamıştır (94). Araştırmalardaki farklılıkların nedenlerinden biri yapılan bazı çalışmalarda katılımcıların mesleki hayatlarına başlamamış olması etkilemiş olabilir, diğer bir nedeni ise Türkiye’deki üniversitelerin lisans programlarına bakıldığında, çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili zorunlu derslerin olmaması, bazı üniversitelerde ise çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili içerikte seçmeli derslerin olması olabilir

Çalışmamızda çocuk cinsel istismarıyla karşılaşıldığında bildirim zorunluluğunu bilenlerin bilmeyenlere göre çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik olumlu tutum özellikleri daha yüksek bulunmuştur. Araştırmamıza benzer şekilde Walsh ve ark.larının 2013 yılında Avustralya’daki sınıf öğretmenlerinde yaptıkları çalışmada, çocuk cinsel istismarının bildiriminin zorunlu olduğunu bilen öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları daha olumlu ve bildirim sürecinde de daha kararlı oldukları bulunmuştur (95). Yeğin’in yaptığı araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) çocuk istismarına yönelik öğretmenlerin yapması gereken uygulamalara dair bilgi sahibi olma durumlarını incelemiştir. Bu uygulamaların içinde çocuk cinsel istismarının bildiriminin zorunluluğu da vardır. Bu benzerlik yönüyle bakıldığında MEB’in çocuk istismarına yönelik öğretmenlerin yapması gereken uygulamalara dair bilgi sahibi olmayla çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır (94). Yaşar ve Karaca’nın yaptıkları çalışmada bildirim zorunluluğunu bilme durumu ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutum özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmamıştır (74). Araştırmamızda karşılaşılan çocuk cinsel istismarını bildiriminin zorunluluğunu bilenler %86,2’dir. Yaşar ve ark.larının 2015 yılında yaptıkları çalışmada ise öğretmen adaylarında çocuk cinsel istismarının

bildirim zorunluluğu olduğunu bilenlerin yüzdesi %95,4'tür (91). Yaman'ın 2018 yılında Kastamonu'da yaptıkları çalışmada bildirim zorunluluğunu bilenlerin yüzdesi %92,8'dir (96). Sarıbaş'ın 2013 yılında okul öncesi öğretmenlerinde yaptıkları çalışmada çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilenlerin yüzdesi %90'dır (97). Bizim çalışmamıza göre çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğunu bilenlerin yüzdesi daha yüksek olmasına rağmen çalışmamıza benzer şekilde Pala'nın ve Kürklü'nün 2011 yılında yaptıkları çalışmalar da çocuk cinsel istismarı bildirim zorunluluğu bilenlerin yüzdesi sırasıyla %87,7 ve 85,9'tur (71,98). Bu farklılıkların nedeni lisans eğitimleri sırasında bu konu hakkındaki eğitimler olabilir.

Çalışmamızda öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları ölçeği puanıyla çocuk cinsel istismarı bilgi puanları arasında düşük düzeyde korelasyon saptanmıştır. Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi arttıkça cinsel istismarın sonuçları hakkında da bilgisi oluşabileceği için şüphelendiği an cinsel istismarını bildirmeye yönelik olumlu tutum özellikleri göstermeleri beklenen bir sonuç olarak yorumlayabiliriz. Öğretmenlerin yapmış olduğu çocuk istismarı bildirim sayısı ile çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları ölçeği puanı arasında orta-düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur. Bu sonuç öğretmenlerin çocuk cinsel istismarıyla karşılaştıklarında cinsel istismar hakkındaki farkındalıklarının artabileceği ve bu nedenle çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumlarının daha olumlu olabileceği olarak yorumlanabilir.

Araştırmamızda öğretmenlerin yaşıyla çocuk cinsel istismarını bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki saptanmamıştır. Bacioğlu ve Kaya'nın 2018 yılında öğretmen adaylarında yaptıkları çalışmada, yaş ile çocuk cinsel istismarını bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki saptanmamıştır (20). Akgül'ün 2015 yılında yaptığı çalışmada yaş ile öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki bulunmamıştır (86). Bu sonuçlar, araştırmamızdaki bulguları destekler niteliktedir. Yaşar ve ark.larının 2017 yılında sınıf öğretmenlerinde yaptıkları çalışmada ise yaşlı öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (93).

Çalışmamızda cinsiyet ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Çalışmamıza benzer şekilde Karahan'ın

2020 yılında sınıf öğretmenlerinde yaptığı çalışmada öğretmenlerin cinsiyetiyle çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki saptanmamıştır (87). Literatürde bizim bulgularımızı destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (76,83,84,99–103). Yaşar ve ark.larının 2020 yılında yaptıkları çalışmada, kadınların daha olumlu tutum özelliklerine sahip olduğu bulunmuştur (74). Bacıoğlu ve Kaya'nın 2018 yılında öğretmen adaylarında yaptıkları çalışmada ise erkeklerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (20). Görüldüğü üzere literatürde cinsiyet ile çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik olumlu tutum özellikleri arasında farklı sonuçlar mevcuttur (101,104–107). Bu sonuçların olası nedenleri; farklı ölçeklerin kullanılması ve standardizasyonun sağlanamaması olabilir.

Araştırmamızda öğretmenlerin medeni durumu ile çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki bulunmamıştır. Çalışmamıza benzer şekilde Karahan'ın 2020 yılında sınıf öğretmenlerinde yaptığı çalışmada öğretmenlerin medeni durumu ile çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları arasında ilişki saptanmamıştır (87). Bunların aksine Yaşar ve ark.larının 2018 yılında sınıf öğretmenlerinde yaptıkları çalışmada evli olanların çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (93). Yaşar ve ark.larının bulgularına benzer şekilde Bacıoğlu ve Kaya'nın öğretmen adaylarında yapılan bir başka çalışmada evli olanların çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumları olumlu bulunmuştur (20).

Çalışmamızda öğretmenlerin çocuk sahibi olmasıyla çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumları arasında ilişki saptanmamıştır. Çakır'ın ortaokul öğretmenlerinde yaptığı çalışmada çocuk sahibi olma ile çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutum arasında ilişki bulunmamıştır (99). Walsh ve ark.larının 2005 yılında yaptıkları çalışmada ise çocuk sahibi olmanın çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutum arasında ilişki olduğu bulunmuştur (108). Sonuçlardaki çelişkiler kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmamızda çocuk cinsel istismarı ile karşılaşp bildirim yapma yüzdesi %64,3'tür. Hynniewta ve ark.larının İngiltere'de yaptıkları çalışmada öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirme yüzdesi %23'tür (77). Walsh ve ark.larının yaptıkları

çalışmada ise %24'ünün çocuk cinsel istismarı bildirimini yaptıkları saptanmıştır (109). Karakurt ve ark.larının yaptıkları çalışmada öğretmenlerin %7,5'i çocuk istismarıyla karşılaşmıştır. Çocuk istismarı vakasıyla karşılaşan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi bildirimde bulunmuştur. Karşılaşılan çocuk istismar türünün yarısı cinsel istismardır (78). Karahan'ın sınıf öğretmenlerinde yaptığı çalışmada ise çocuk cinsel istismarını bildirenlerin yüzdesi %11,3'tür (87). Görüldüğü üzere literatürde hem yurtdışı hem de yurt içinde öğretmenlerin çocuk cinsel istismarını bildirme yüzdeleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar üniversitede öğrenciyken aldıkları eğitim ve kültürel normlardan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca ülkemizde bildirimin düşük kalmasının nedeni, öğretmenlerin cinsel istismar bildirimini sonrası başlarının belaya girebileceği algısı içinde olmaları olabilir.

Çalışmamızda öğretmenlerin yaşları ile çocuk cinsel istismarı bildirimini yapma durumu arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmamıştır. Çalışmamızı destekler nitelikte Akgül'ün okul öncesi öğretmenlerinde yaptığı çalışmada öğretmenlerin yaşıyla çocuk cinsel istismarı bildirim yapma durumları arasında ilişki bulunmamıştır (86).

Araştırmamızda kadın öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirimini yapma durumları erkek öğretmenlere göre daha yüksektir. Kenny'nin 2001 yılında yaptığı çalışmada çalışmamıza benzer şekilde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha çok bildirimde bulunduklarını saptamıştır (101). Ancak Akgül'ün yaptığı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyeti ile çocuk cinsel istismarı bildirimini yapma durumu arasında ilişki bulunmamıştır (86). Kadın öğretmenlerin daha çok bildirim yapmasının nedeni, DSÖ verilerinde de görüldüğü gibi kız çocuklarının erkek çocuklarından daha fazla cinsel istismara maruz kalması ve bu konuyu daha fazla önemsemesi şeklinde belirtilebilir (4).

Çalışmamızda öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumu ile çocuk cinsel istismarını bildirme durumu arasında ilişki saptanmamış olup; çocuk sayısı ile öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bildirim durumları arasında ters ilişki saptanmıştır. Bunun nedeni, çalışmamızın bulgularının da desteklediği gibi daha çok bildirim yapan genç öğretmenlerin daha az sayıda çocuğu olması ya da çocuk sahibi olmaması olabilir.

Araştırmamızda, öğretmenlerin görev yaptığı okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri hakkındaki algılarına göre çocuk cinsel istismarını bildirim durumları arasında ilişki saptanmamış olsa bile, düşük sosyoekonomik düzeye sahip olan çocukların çocuk cinsel istismarı için daha riskli grupta olması göz ardı edilmemelidir (4).

Araştırmamızda çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim alma durumuyla çocuk cinsel istismar bildirim yapma durumu arasında ilişki saptanmamıştır. Çalışmamızın aksine mevcut literatür, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin eğitim almayanlara göre çocuk istismarını daha fazla bildirdiklerini ortaya koymuştur (12,106,107). Bu farklılığın nedeni alınan eğitimlerin içerikleri olabilir. Bir çalışmada ise çocuk istismarı ve ihmali hakkında eğitim alan öğretmen adaylarının istismar durumları ile mücadele etmekte zorlandığı ve bildirim noktasında kaygılı oldukları belirtilmiştir (110). Buradan da görüleceği gibi aslında farkındalık arttıkça bildirim sonrasında karşılaşılabilecek riskleri algılamamanın da arttığı ve bunun da cinsel istismarı bildirmeye yönelik olumsuz tutumları arttırdığı ve bildirim yapmadıkları söylenebilir.

Araştırmamızda öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyi ile çocuk cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumları ve bildirim yapma durumları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Literatüre göre aralarında bir ilişki beklenmektedir (20,95). Ancak Wyer ve Albarracin'e (2005) göre, bilgi genellikle doğrudan deneyim yoluyla edinilmektedir (111). Deneyimsel öğrenme teorisyenlerine göre bilgi, genellikle anlamaya temel teşkil eden somut deneyimlerle başlayan bilişsel süreçlerden türetilir. Bunlar "özümсенir ve damıtılarak" eylem için yeni çıkarımların yapılabileceği soyut kavramlara dönüştürülür. Bu bakış açısıyla kuramsallaştırıldığında, öğretmenlerin raporlama görevlerine ilişkin bilgilerini tek dozluk bir eğitim seansının ürünü olarak basitçe edinilebilecek bir şeyden ziyade bir süreç olarak anlamak mümkündür (112). Bilgi, tutumlar ve bildirim arasındaki ilişkilerin daha net bir şekilde anlaşılması, teorik anlayış ve modellerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu aşamada, daha olumlu tutumlara sahip öğretmenlerin, tutum değişikliğinden önce bilgi edinmekten ziyade, yasal raporlama görevlerini bilmek ve anlamakla ilgili mesleki öğrenmeye daha yatkın oldukları ters nedensellik olasılığına açık olmalıyız (95).

ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeylerini saptamak için literatür taranarak oluşturulan sorular kullanılmış olup; geçerliliği ve güvenilirliği yapılmamıştır.

Denizli'deki özel okullarında görev yapan öğretmenlerin sayısı tam olarak bilinmediği için tabakalama yapılamamış olup; özel okullar basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir.

Öğretmenlerin yapmış olduğu çocuk cinsel istismar bildirim bilgilerini hatırlayamayabileceği için hatırlama yanlışlığı riski vardır.

Araştırmanın çalışma tasarımının kesitsel olması nedeniyle sonuçlar yorumlanırken dikkatli olunmalıdır.

Çalışma Denizli il merkezinde yapıldığı ve kırsal bölgeleri içermediği için tüm Denizli'ye genellenemez.

Çalışmaya katılım gönüllüğe bağlıdır. Bu nedenle çocuk cinsel istismarının önemini bilmeyen öğretmenlerin çalışmaya katılma istekleri daha düşük olmuş olabilir. Ayrıca sadece araştırmayı kabul eden öğretmenler katıldığı için seçim yanlışlığı oluşmuş olabilir.

ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismar bilgi düzeyini, cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarını ve davranışlarını birlikte inceleyen az sayıda çalışmadan biridir.

Çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ölçmek için geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçek kullanılmıştır.

Büyükölge Orantılı Olasılıklı Kúme (Probability Proportional to Size-PPS) örnekleme yöntemi kullanıldığı için Denizli merkez ilçelerine genellenebilir. Seçilen örneklemler ile evren ki kare testi kullanılarak benzer olduğu gösterilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda, öğretmenlerin cinsel istismar konusundaki bilgi, tutum ve davranışları incelenmiştir.

Bilgi düzeyleri, hazırladığımız temel bilgileri içeren soru formuyla belirlenmiş ve öğretmenlerin bilgi düzeylerinin bazı temel belirleyicilerle ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, elimizde bilgi düzeylerinin yeterliliğine ilişkin net bir saptama yapmamıza olanak sağlayabilecek bir ölçek olmadığı için bu konuda geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçeğe ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz. Çocuk cinsel istismarı bilgi düzeylerini arttırmak için tekrarlayan hizmet içi eğitim verilmeli ancak verilecek eğitimin içeriği iyi tasarlanmalı ve sonuçları takip edilmelidir. Kadın olmak, rehberlik öğretmeni olmak ve çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünmek çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyini arttıran faktörler olarak bulunmuştur. Eğitimlere risk gruplarını dahil etmek ve eğitim konusunda rehberlik öğretmeninden yardım almak etkili olabilir.

Tutumlarını değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçek kullanılmıştır ve hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin ve çocuk cinsel istismarı bildiriminin zorunlu olduğunu bilenlerin olumlu tutum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitimin önemi görülmektedir.

Davranışın değerlendirilmesinde şüphelin çocuk cinsel istismarı olgusuyla karşılaşıldığı durumlarda ilgili mercilere bildirilmesi esas alınmış ve kadınların, daha düşük sayıda çocuk sahibi olanların, meslekte 11-20 yıldır çalışanların ve karşılaştıkları çocuk cinsel istismarı olgularına yeterli müdahalede bulunduklarını düşünenlerin daha fazla bildirim yaptıkları görülmüştür.

Çocuk cinsel istismarı bildirimine yönelik tutumları oluşturabilecek ve/veya değiştirebilecek en etkili eğitim deneyimlerinin belirlenmesi, gelecekte deneysel çalışmalar da dahil olmak üzere çeşitli araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanılmasını gerektirecektir.

Ülkemizde çocukları cinsel istismardan korumaya yönelik olarak öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeyleri, çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ve bildirim durumlarını inceleyecek daha çok sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Report Of The Consultation On Child Abuse Prevention. 1999.
2. Preventing Child Maltreatment: A Guide To Taking Action And Generating Evidence / World Health Organization And International Society For Prevention Of Child Abuse And Neglect [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>
3. Responding To Children And Adolescents Who Have Been Sexually Abused [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550147>
4. Child Maltreatment [Internet]. [A.Yer 23 Eylöl 2022]. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>
5. Clayton E, Jones C, Brown J, Taylor J. The Aetiology Of Child Sexual Abuse: A Critical Review Of The Empirical Evidence. Child Abuse Review. 01 Mayıs 2018;27(3):181-97.
6. Türkiye’de Çocuk İstismarı Ve Aile İçi Şiddet Araştırması- Özet Raporu 2010 | Unicef Türkiye [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkiye/Raporlar/T%C3%Bcrkiyede-%C3%A7ocuk-%C3%8stismari-Ve-Aile-%C3%A7i-%C5%9Fiddet-Ara%C5%9Ftirmasi-%C3%B6zet-Raporu-2010>
7. Nurcombe B. Child Sexual Abuse I: Psychopathology. Australian And New Zealand Journal Of Psychiatry. 2000.
8. The State Of The World’s Children 2005 | UNICEF [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2005>
9. Behrman RE KRAA. Abuse And Neglect Of Children. 2007. 171-172 S.
10. Odacı H, Türkkan T. Cinsel İstismar Şüphesi Bulunan Çocukla Görüşme: Öğretmenler Ve Okul Psikolojik Danışmanları Nasıl Davranmalı Ve Neler Yapmalı? Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 24 Aralık 2020.

11. Topping KJ, Barron IG. School-Based Child Sexual Abuse Prevention Programs: A Review Of Effectiveness. *Rev Educ Res.* 2009;79(1):431-63.
12. Goebbels AFG, Nicholson JM, Walsh K, De Vries H. Teachers' Reporting Of Suspected Child Abuse And Neglect: Behaviour And Determinants. *Health Educ Res.* Aralık 2008;23(6):941-51.
13. Koçtürk N. Çocuk İhmalini Ve İstismarını Önlemede Okul Çalışanlarının Sorumlulukları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 27 Nisan 2018;38-47.
14. Laura Scholes; Christian Jones; Colleen Stieler-Hunt; Ben Rolfe; Kay Pozzebon. The Teachers' Role İn Child Sexual Abuse Prevention Programs: Implications For Teacher Education. *Australian Journal Of Teacher Education (Online).* 2012;37(11):109-36.
15. Walsh K, Rassafiani M, Mathews B, Farrell A, Butler D. Teachers' Attitudes Toward Reporting Child Sexual Abuse: Problems With Existing Research Leading To New Scale Development. *J Child Sex Abus.* 2010;19(3):310-36.
16. Cynthia Crosson-Tower. The Role Of Educators İn Preventing And Responding To Child Abuse And Neglect. 2003. 39-44 S.
17. Dilsiz H, Mağden D, Üniversitesi A, Fakültesi T, Gelişimcisi Ç, Psikolojisi E, Vd. Öğretmenlerin Çocuk İstismar Ve İhmali Konusunda Bilgi Ve Risk Tanıma Düzeylerinin Tespit Edilmesi.
18. Çoban T, Doğan B, Kavaklı D, Korkmaz AC, Bahadır B, Has Akdağ F, Vd. Bir Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çocuk Hakları, Çocuk İhmal Ve İstismarı İle İlgili Bilgi Ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Eskişehir Türk Dünyası Uygulama Ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi.* 01 Eylül 2021;
19. Vuslat Dalkıran Türkoğlu. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü "Okul Öncesi Ve Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Cinsel İstismarına.
20. Donat Bacioğlu S, Kaya Z. Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismar Ve İhmaline İlişkin Bilgi Düzeyleri İle Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarı Bildirme Tutumlarının İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 25 Aralık 2020;17(1):894-925.

21. Laraque D, DA, & LC. Forensic Child Abuse Evaluation: A Review. He Mount Sinai Journal Of Medicine. 2006;73(8):1138-47.
22. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme | UNICEF Türkiye [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-Haklar%C4%B1na-Dair-S%C3%B6zle%C5%9Fme>
23. Mevzuat Bilgi Sistemi [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
24. Mevzuat Bilgi Sistemi [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
25. İstismar Ne Demek TDK Sözlük Anlamı [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
26. Rachel Jewkes Pscgmoreno. World Report On Violence And Health. 2002.
27. Leppäkoski T, Vuorenmaa M, Paavilainen E. Psychological And Physical Abuse Towards Four-Year-Old Children As Reported By Their Parents: A National Finnish Survey. Child Abuse Negl. 01 Ağustos 2021;118.
28. Halis Dokgöz. Adli Tıp Ve Adli Bilimler. 1. Bs. 2019. 379-415 S.
29. Gülpınar MA, DT, İMA, & ŞF. Hastane Temelli Çocuk Koruma Birimlerinde Çalışan Uzmanların Yeterlik Eğitimi İçin Eğitici El Kitabı. 2013.
30. Saka NE. Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nca Karara Bağlanmış Çocuk Ölümlerinin “Çocuk İstismarı Ve İhmali” Açısından İncelenmesi. İstanbul: Adli Tıp Kurumu ; 2004.
31. Meadow R. Different Interpretations Of Munchausen Syndrome By Proxy. 2002.
32. Sibert JR, Payne EH, Kemp AM, Barber M, Rolfe K, Morgan RJH, Vd. The Incidence Of Severe Physical Child Abuse İn Wales. C. 26, Child Abuse & Neglect. 2002.
33. Desmond Runyan; Corrine Wattam; Robin Ikeda; Fatma Hassan; Laurie Ramiro. World Report On Violence And Health. 2002.
34. Ayral F. Çocukların Cinsel İstismarı Suçu Ve Bu Suçla Mücadele. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2010.

35. Hamarman S, Bernet W. Evaluating And Reporting Emotional Abuse İn Children: Parent-Based, Action-Based Focus Aids İn Clinical Decision-Making. C. 39, Journal Of The American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry. Elsevier Inc.; 2000. S. 928-30.
36. Kairys SW, Johnson CF. American Academy Of Pediatrics The Psychological Maltreatment Of Children-Technical Report [Internet]. 2002. Erişim Adresi: [Http://Www.Preventchildabuseamerica](http://www.Preventchildabuseamerica).
37. Hibbard R, Barlow J, Macmillan H, Christian CW, Crawford-Jakubiak JE, Flaherty EG, Vd. Psychological Maltreatment. C. 130, Pediatrics. 2012. S. 372-8.
38. Landen MG, Bauer U, Kohn M. Inadequate Supervision As A Cause Of Injury Deaths Among Young Children İn Alaska And Louisiana. 2003.
39. Henry Kempe C, Silverman FN, Steele BF, Droegemueller W, Silver HK. The Battered-Child Syndrome [Internet]. Erişim Adresi: [Http://Jama.Jamanetwork.Com/](http://Jama.Jamanetwork.Com/)
40. Kellogg N. The Evaluation Of Sexual Abuse İn Children. Pediatrics. 2005;116(2):506-12.
41. Faller CK. Child Sexual Abuse An Interdisciplinary Manual For Diagnosis, Case And Treatment. Colombia University Pres. 1998;52-3.
42. Barth J, Bermetz L, Heim E, Trelle S, Tonia T. The Current Prevalence Of Child Sexual Abuse Worldwide: A Systematic Review And Meta-Analysis. C. 58, International Journal Of Public Health. Birkhauser Verlag AG; 2013. S. 469-83.
43. Pereda N, Guilera G, Forns M, Gómez-Benito J. The Prevalence Of Child Sexual Abuse İn Community And Student Samples: A Meta-Analysis. C. 29, Clinical Psychology Review. 2009. S. 328-38.
44. Singh M, Parsekar S, Nair S. An Epidemiological Overview Of Child Sexual Abuse. J Family Med Prim Care. 2014;3(4):430.
45. Feitosa SO, Noll M, Mendonça CR, Silveira EA, Esposito Sorpreso IC, Noll PRES. Prevalence Of Sexual Abuse And İts Association With Health-Risk Behaviors Among Brazilian Adolescents: A Populational Study. Child Abuse Negl. 01 Aralık 2021;122.

46. Russell D. The Prevalance Of İnterafamilial And Extrafamilial Sexual Abuse Of Female Children. . Child Abuse Negl. 1993;7:56-63.
47. Meydan Gewirtz Ateret, Finkelhor David. Sexual Abuse And Assault İn A Large National Sample Of Children And Adolescents. Child Maltreat. 2019;25(2):203-14.
48. Aktepe, E., Işık, A., Kocaman, O., Eroğlu, F.Ö. (2013). Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergenlerin Demografik Ve Klinik Özellikleri. New Symposium Journal, 51(2): 115-20.
49. Aydın B, Akbas S, Turla A, Dundar C, Yuce M, Karabekiroglu K. Child Sexual Abuse İn Turkey: An Analysis Of 1002 Cases. J Forensic Sci. 01 Ocak 2015;60(1):61-5.
50. Bernet W. AACAP Official Action: Practice Parameters For The Forensic Evaluation Of Children And Adolescents Who May Have Been Physically Or Sexually Abused. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 1997;36(3):423-42.
51. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/23338>
52. TÜİK - Veri Portalı [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/kategori/getkategori?p=nufus-ve-demografi-109>
53. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/2018_tnsa_analiz_ve_rapor-56
54. TÜİK Kurumsal [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?P=Guvencuk-Birimine-Gelen-Veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586>
55. Fast Facts: Preventing Child Sexual Abuse [Violence Prevention|Injury Center|CDC [Internet]. [A.Yer 18 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/childsexualabuse/fastfact.html>
56. Erdoğan A, Tufan E, Gökşin KARAMAN M, Süleyman ATABEK M, Koparan C, Özdemir E, Vd. Erdoğan Ve Ark. 55 Türkiye’nin Dört Farklı

Bölgesinde Çocuk Ve Ergenlere Cinsel Tacizde Bulunan Kişilerin Karakteristik Özellikleri.

57. Bakay Merve. Elazığ İlinde Adli Makamlara Yansıyan Çocuk Cinsel İstismarı Olgularının Mağdur Çocuk Yönünden Değerlendirilmesi. [Malatya]: Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2022.
58. Jain, A. M. (1999). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency medicine clinics of North America*, 17(3), 575-593.
59. Dedeler, M., Tuğçe, Ö. P. Ö. Z., & Öztürk, C. (2016). Çocukluk çağı cinsel istismarına yönelik tedavi ve önleme yaklaşımları: Bir gözden geçirme. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(1), 28-43.
60. Demirtürk Selçuk E, Karadeniz H. Çocuk İstismarına Yol Açan Ailesel Nedenler Ve Çocuğun Korunmasına Yönelik Önlemler. *Sağlık ve Toplum*.1;30-35
61. Çeçen, A. R. (2007). Çocuk cinsel istismarı: Sıklığı, etkileri ve okul temelli önleme yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(4), 1-17.
62. Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Akkan, A. V. C. İ., & Ferhat, İ. Ç. M. E. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
63. Prinz RJ, Sanders MR, Shapiro CJ, Whitaker DJ, Lutzker JR. Population-Based Prevention Of Child Maltreatment: The U.S. Triple P System Population Trial. *Prevention Science*. 2009;10(1):1-12.
64. Daro, D., & Dodge, K. A. (2009). Creating community responsibility for child protection: Possibilities and challenges. *The Future of Children*, 67-93.
65. Wurtele SK, Kenny MC. Preventing Childhood Sexual Abuse An Ecological Approach. 2012.
66. Wurtela SKMPCL. World Perspectives On Child Abuse . 10. Bs. Dubowitz Howard, Editör. 2012. 82-86 S.
67. Gürhan Nermin. Her Yönüyle Çocuk İstismarı Ve İhmali. 1. Bs. 2015.
68. Ayvaz, M., & Aksoy, M. C. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Ortopedik yönleri. *Acta Medica*, 35(1), 27-33.
69. Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-51.

70. Kafadar, H. (2014). Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) ve Adli Tıp Yaklaşımı. *Journal of Clinical and Analytical Medicine*, 5(2), 279-281.
71. Kürklü Ahu. Öğretmenlerin Çocuk İstismar Ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri. [Afyonkarahisar]: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.
72. ÇELİK, İ., & ASLAN, E. A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 40-56.
73. Uçar, S., Yıldız, Y., Dursun-Bilgin, M., & Baştemur, Ş. (2020). Okul psikolojik danışmanlarının çocuk istismarıyla çalışma yeterliliklerine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
74. Münevver, C. A. N., Kaya, Ü. Ü., & Karaca, N. H. (2021). Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Cinsel İstismarının Bildirimine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(2), 715-737.
75. Koç S, Ekşi H, Türk T. Psychometric Properties Of Teachers' Attitudes Toward Reporting Child Sexual Abuse Scale: Turkish Form. *Elementary Education Online*. 2020;19(1):173-82.
76. Zhang W, Chen J, Liu F. Preventing Child Sexual Abuse Early: Preschool Teachers' Knowledge, Attitudes, And Their Training Education In China. *Sage Open*. 01 Ocak 2015;5(1).
77. Hynniewta B, Treasa Jose T, G AK. Knowledge And Attitude On Child Abuse Among School Teachers, In Knowledge And Attitude On Child Abuse Among School Teachers, In Selected Urban English Medium Schools Of Udupi District Selected Urban English Medium Schools Of Udupi District. C. 3, *Manipal Journal Of Nursing And Health Sciences*. 2017.
78. Karakurt, N., Durmaz, H., & Kanbur, A. (2021). Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşleri ve Farkındalık Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 8(1), 22-28.
79. Yetiş, O., & Ziyalar, N. (2018). Çocuk istismarı ve ihmalinin bildirimine yönelik öğretmen tutumları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 15(1), 10-23.

80. Aksel, Ş., & Irmak, T. Y. (2015). Çocuk cinsel istismarı konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 373-391.
81. Çopur, A., Balcı, E., & Günay, O. (2019). Sağlık Meslek Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(63).
82. Sağır, M., & Gözler, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 67-102.
83. Choo WY, Walsh K, Chinna K, Tey NP. Teacher Reporting Attitudes Scale (TRAS): Confirmatory And Exploratory Factor Analyses With A Malaysian Sample. *J Interpers Violence*. 2013;28(2):231-53.
84. Özyürek, A., Çetin, A., & Yıldırım, R. (2018). Aile Hekimi ve Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Görüş ve Tutumları. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(1).
85. Yetiş Oya. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Bildirimine Yönelik Öğretmen Tutumları. İstanbul. Adli Tıp Enstitüsü; 2017.
86. Akgül, E. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin cinsel istismar bildirim durumları. Ankara. Hacettepe Üniversitesi. 2015.
87. Karahan, T. Sınıf öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarının bildirimine yönelik tutumları ve ilişkili faktörler. Sivas. Cumhuriyet Üniversitesi. 2021.
88. Goldman JDG, Bradley GL. Assessing Primary School Student-Teachers' Pedagogic Implementations In Child Sexual Abuse Protection Education. *European Journal Of Psychology Of Education*. Aralık 2011;26(4):479-93.
89. Mckee BE, Dillenburger K. Effectiveness Of Child Protection Training For Pre-Service Early Childhood Educators. *Int J Educ Res*. 2012;53:348-59.
90. Kenny MC. Web-Based Training In Child Maltreatment For Future Mandated Reporters. *Child Abuse Negl*. Haziran 2007;31(6):671-8.

91. Yaşar, M., & Şenol, B. (2015). Öğretmen adaylarının çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*.
92. Doğan, T., & Bayar, Ö. (2018). Çocuk cinsel istismarı: geleceğin öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları ne kadar biliyor?. *Journal of International Social Research*, 11(55).
93. Can Yaşar, M., Erbasan, Ö., Akçeşme, B., Korkmaz, Ç., & Gedik, H. (2018). Sınıf öğretmenlerinin çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 73, 1-16.
94. Yeğin, F. Öğretmen adaylarının genel öz yeterlik ve çocuk istismarına yönelik farkındalıkları ile çocuklarda cinsel istismara karşı tutum düzeylerinin incelenmesi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
95. Walsh, K., Mathews, B., Rassafiani, M., Farrell, A., & Butler, D. (2013). Elementary teachers' knowledge of legislative and policy duties for reporting child sexual abuse. *The Elementary School Journal*, 114(2), 178-199.
96. Yaman, FH. Okul öncesi öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi. Kastamonu. Kastamonu Üniversitesi.2018.
97. Sarıbaş, A. K. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
98. Pala, B. Geleceğin öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri. Eskişehir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. 2011.
99. Çakır, S. Ortaokul öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarı hakkındaki tutumları ve kararlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Fatih Üniversitesi. 2015.
100. Duman, N., Adıgüzel, B., Hüseyinoğlu, E., Kaplan, C. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinde Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 20, 205-215.

- 101.Kenny, M. C. (2001). Child abuse reporting: Teachers' perceived deterrents. *Child abuse & neglect*, 25(1), 81-92.
- 102.Tugay, D. Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.2008.
- 103.Mathews B, Yang C, Lehman EB, Mincemoyer C, Verdiglione N, Levi BH. Educating Early Childhood Care And Education Providers To Improve Knowledge And Attitudes About Reporting Child Maltreatment: A Randomized Controlled Trial. *Plos One*. 01 Mayıs 2017;12(5).
- 104.Crenshaw WB, Crenshaw LM, Lichtenberg JW. When Educators Confront Child Abuse: An Analysis Of The Decision To Report. C. 19, *Child Abuse & Neglect*. 1995.
- 105.Humphries RL, Debowska A, Boduszek D, Mattison MLA. Gender Differences In Psychosocial Predictors Of Attitudes Toward Reporting Child Sexual Abuse In The United Kingdom. *J Child Sex Abus*. 02 Nisan 2016;25(3):293-309.
- 106.Kenny MC. Teachers' Attitudes Toward And Knowledge Of Child Maltreatment. *Child Abuse Negl*. Aralık 2004;28(12):1311-9.
- 107.O'toole R, Webster SW, O'toole AW, Lucal B. Teachers' Recognition And Reporting Of Child Abuse: A FACTORIAL SURVEY. 1999.
- 108.Bridgstock R, Walsh K, Professor Ann Farrell A, Professor Robert Schweitzer A. Critical Factors In Teachers' Detecting And Reporting Child Abuse And Neglect: Implications For Practice. 2005.
- 109.Walsh K, Mathews B, Rassafiani M, Farrell A, Butler D. Understanding Teachers' Reporting Of Child Sexual Abuse: Measurement Methods Matter. *Child Youth Serv Rev*. Eylül 2012;34(9):1937-46.
- 110.Baginsky M, Macpherson P. Training Teachers To Safeguard Children: Developing A Consistent Approach. *Child Abuse Review*. Eylül 2005;14(5):317-30.
- 111.RS Wyer, Albarracin Dolores. Belief Formation, Organization, And Change: Cognitive And Motivational Influences. 2005. 273-322 S.
- 112.Kolb AY, Kolb DA. The Learning Way: Meta-Cognitive Aspects Of Experiential Learning. İçinde: *Simulation And Gaming*. 2009. S. 297-327.

Evrak Tarih ve Sayısı: 20.12.2022-E.308889

DENİZLİ MERKEZ İLÇELERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI İLE İLGİLİ BİLGİ DURUMLARI VE İSTİSMARI BİLDİRMeye YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Sayın katılımcı; bu çalışma öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi durumları ve istismarı bildirmeye yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Anket anonimdir, lütfen isim yazmayınız. Lütfen tüm soruları içtenlikle eksiksiz olarak cevaplamaya çalışınız. Katkınız için teşekkürler.

Arş. Gör. Dr. Kerim BALTACI

Doç. Dr. Özgür SEVİNÇ

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

1. Yaşınız.....
2. Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek
3. Medeni durum
a. Evli b. Bekar c. Boşanmış/Duha d. Ayrı yaşıyor
4. Çocuğunuz var mı? 10.250.1.302
a. Evet b. Hayır 22.12.2022
5. Varsa çocuk sayısı.....
6. Eğitimin hangi kademesinde çalışıyorsunuz?
a. Okul Öncesi (Kreş-Anaokulu vb.) b. İlkokul c. Orta Okul d. Lise
7. Bu meslekte kaç yıldır görev yapıyorsunuz
8. Branşınız nedir?
a. Okul öncesi Öğretmeni (Kreş vb.) b. Sınıf Öğretmeni c. Branş Öğretmeni d. Rehber Öğretmeni
9. Öğreniminiz süresince çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim aldınız mı?
a. Evet
b. Hayır
10. Çalıştığınız okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik durumlarını genel olarak nasıl buluyorsunuz?
a. Düşük
b. Orta
c. Yüksek
11. Mezuniyet sonrası çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim aldınız mı?
a. Evet
b. Hayır
12. Daha önce çocuk cinsel istismarıyla karşılaştınız mı?
a. Evet
b. Hayır (Cevabınız hayır ise 18. Soruya geçiniz.)
13. Evet, ise karşılaştığınız bu olguya yeterli müdahalede bulunduğunuzu düşünüyor musunuz?
a. Yeterliyim
b. Kararsızım
c. Yeterli olduğumu düşünmüyorum
14. Daha önce bir öğrencinizin uğradığı istismardan dolayı çocuk cinsel istismarı bildirimini yaptınız mı?
a. Evet
b. Hayır (Cevabınız hayır ise 18. Soruya geçiniz.)
15. Cevabınız Evet ise sayısını yazınız
16. Çocuk cinsel istismar bildirimini nereye yaptınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
a. Hiçbir şey yapmadım
b. Okul idaresine
c. Adli makamlara

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

- d. Kolluk kuvvetlerine
e. Aileye
f. Çocuk esirgeme kurumuna
g. Diğer.....
17. Bildirimini yaptığınız çocuk cinsel istismarı olayının sonucunu takip ettiniz mi?
a. Evet
b. Hayır
18. Çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi düzeyinizi nasıl buluyorsunuz?
a. Yeterli
b. Kararsızım
c. Yetersiz
19. Çocuk cinsel istismarı bildirimi zorunlu mudur?
a. Evet
b. Hayır
c. Bilmiyorum

10.150.1.302
344296
22.12.2022

	Bilmiyorum	Yanlış	Doğru
Çocuğa yönelik yapılan röntgencilik cinsel istismar olarak kabul edilir.			
Çocuğa yönelik yapılan cinsel içerikli konuşma cinsel istismar olarak kabul edilir.			
Çocuğa yönelik yapılan teşhircilik cinsel istismar olarak kabul edilir.			
İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda/ergenlerde ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.			
Cinsel istismara uğramış çocukta; cinsel bölgede acı, yanma, kaşıntı şişlik oluşabilir			
Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır.			
Cinsel istismara uğramış çocukta, beden eğitimi derslerine katılımda isteksiz davranmak gibi bazı fiziksel etkinliklere girişmede isteksizlik olabilir.			
Cinsel istismar uğrayan çocuğun özsaygısında herhangi bir değişiklik olmaz.			
Cinsel istismar uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.			
Cinsel istismara uğramaları, çocukların okul başarılarını etkilemez.			
Cinsel istismara uğrayan çocuklar, ana babalarından ve diğer yetişkinlerden korkma ve kaçınma gibi davranışlar gösterebilirler.			
Cinsel istismara uğramış çocuklarda intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.			
Cinsel istismara uğramış çocuklar, göz göze iletişime girmekten sıklıkla kaçınırlar.			
Çocukluğunda cinsel istismara uğramış olan ana babaların çocuklarını cinsel istismar etme olasılıkları daha düşüktür.			
Çocukta zihinsel veya fiziksel engelin ya da davranış problemlerinin olması, cinsel istismar riskini artırır.			
Cinsel istismara uğramış çocuk kendisine dokunulmasına olağan dışı tepki gösterebilir.			
Kız çocuklarda, özellikle erkeklerin yanında güvensizlik ve kaygı			

görülmesi, cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Cinsel istismara uğramış çocuk, kendi dünyasına çekilip, diğerlerinden kendini izole eden ve daha önce rastlanmayan davranışlar sergileyebilir.			
Kendisinin, diğer çocukların veya ana babasının cinsel organlarına karşı aşırı merak ve ilgi gösterme, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Cinsel ilişkiyi taklit etme, yaşından beklenmeyecek cinsel bilgiye veya kelime dağarcığına sahip olma, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Başkalarına yönelik cinsel içerikli saldırgan davranışlarda bulunma, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Çocuğun beklenen dönemden daha önce mastürbasyona başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Çocukta kakasını tutma davranışı ve sürekli kabızlık şikayetinin olması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Cinsel istismara uğramış her çocuk, yaşadıklarından dolayı mutlaka belirti ortaya koyar.			
Tuvalet eğitimini kazanmış olmasına karşın, çocuğun idrarını veya kakasını kaçırmaya başlaması, çocukta cinsel istismar belirtisi olabilir.			
Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz (morluk) ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.			
Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir.			
Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.			

Lütfen arka sayfaya geçiniz...

Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, sizi ne kadar tanımladığını sağ tarafındaki seçeneklerden birini işaretleyerek belirtiniz. Lütfen boş bırakmayınız. Seçeneklerde "doğru" ya da "yanlış" diye bir değerlendirme yoktur, önemli olan sizin kendinizi nasıl tanımladığınızdır. Lütfen isim yazmayın. Katkılarınız için çok teşekkür ederiz.

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum
1	Şüphelendiğim bir durum olduğunda, çocuklara yönelik cinsel istismarı bildirmeyi planlıyorum.					
2	Ailenin/toplumun intikam almasından korktuğumdan çocuk tacizini ihbar etmekte tereddüt ederim.					
3	Bir çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirme konusunda gönülsüz olurum, çünkü çocuğun ebeveynlerinin çocuğa yapacaklarından endişe ederim.					
4	Çocuklara yönelik cinsel istismar şüphesi olduğu durumlarda bunu gerekli yerlere bildirerek mesleki sorumluluğumu yerine getirmek isterim.					
5	Çocuklara yönelik cinsel istismarın bildirilmesi, çocukların güvenliği için gereklidir.					
6	Çocuk cinsel istismarını bildirmek, hizmetlerin çocuklara ve ailelere ulaşılabilir kılınmasını sağlayabilir.					
7	Cinsel istismarın çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin önlenmesi için, öğretmenlerin çocuklara yönelik cinsel istismarı bildirmesi gerekir.					
8	Çocuklara yönelik cinsel istismarı bildirmekle ilgili mevcut sistemin, problemin ele alınmasına yönelik etkili bir sistem olduğuna inanıyorum.					
9	İspatlanmamış çocuk cinsel istismarını bildiren öğretmenlerin başı belaya girebilir.					
10	Bir çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmek zaman kaybıdır, çünkü kimse meselenin peşine düşmeyecektir.					
11	Okul idaresi benimle aynı fikirde olmasa bile çocuk cinsel istismarını bildirirdim.					
12	Çocuklara yönelik cinsel istismar bildirimlerine yetkililerin etkili bir şekilde haber vereceğine güvenmiyorum.					
13	Çocuk cinsel istismarını bildirmeyi zor buluyorum, çünkü yeterli kanıt toplamak güçtür.					

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim..

EK-2

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.12.2022-E.301528

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-60116787-020-301528
Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın Doç. Dr. Özgür SEVİNÇ

İlgi : 08/12/2022 tarihli dilekçeniz. 10.150.1.75

947

20.12.2022

İlgi dilekçe ile başvurmuş olduğunuz **Denizli Merkez İlçelerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarı İle İlgili Bilgi Durumları Ve İstismarı Bildirmeye Yönelik Tutum Ve Davranışlarının İncelenmesi** konulu çalışmanız **13.12.2022 tarih ve 18 sayılı** kurul toplantımızda görüşülmüş olup,

Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu çalışmanın yapılmasında **ETİK AÇIDAN SAKINCA OLMADIĞINA**, altı ayda bir çalışma hakkında Kurulumuza bilgi verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Hülya ÇETİN
Kurul Başkanı

Belge Doğrulama Kodu :BS5A4C572R Pin Kodu :88242

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/pau-ebys>

Adres:Tıp Fakültesi Dekanlığı Kınıklı/Denizli

Telefon:0 (025) 8 Faks:0 (258) 296 17 65

e-Posta:tibbietetik@pau.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.pau.edu.tr

Kep Adresi: paurektorluk@hs01.kep.tr

Bilgi için: Selda ERKİŞİ

Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

EK-3

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-67400696
Konu : Anket Uygulama İzni

03/01/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 26.12.2022 tarihli ve 304973 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü Halk Sağlığı Anabilim Dalında görev yapan Arş. Gör. Dr. Kerim BALTACI, "Denizli Merkez İlçelerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarı İle İlgili Bilgi Durumları ve İstismarı Bildirmeye Yönelik Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi" konulu araştırma çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde görev yapan öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2022/2023 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
03/01/2023
Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.
Gereğini rica ederim.

Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:
1-Anket Formları

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ. / Sefa GELMİŞ-Şef
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258) 234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorum.meb.gov.tr> adresinden 17a4-7hd6-3dah-8a18-1554 kodu ile teyit edilebilir.